

41
11.06.2025

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ ТА СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

**КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ, БІЗНЕСУ ТА МАРКЕТИНГОВИХ
ТЕХНОЛОГІЙ**

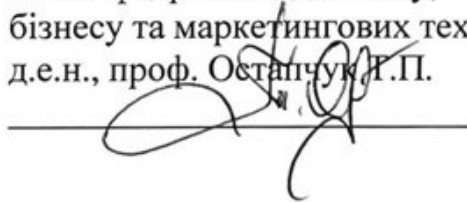
ЛЯШЕНКО Вікторія Богданівна
(здобувач вищої освіти групи МО-67)

БАКАЛАВРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

(представлена на здобуття освітнього ступеня «бакалавр»
галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності
073 «Менеджмент»)

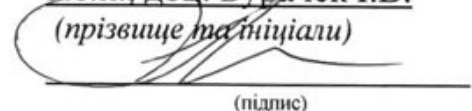
Допущено до захисту
зав. кафедри менеджменту,
бізнесу та маркетингових технологій
д.е.н., проф. Остапчук І.П.

Керівник роботи:
к.е.н., доц. Ткачук Г.Ю.
(прізвище та ініціали)

(підпис)

Рецензент
к.е.н., доц. Бурачек І.В.
(прізвище та ініціали)

(підпис)

Житомир, 2025

Анотація

Ляшенко В.Б. Система управління якістю продукції підприємства. Рукопис.

Бакалаврська кваліфікаційна робота представлена на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр», галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент». Державний університет «Житомирська політехніка», Житомир, 2025.

У бакалаврській кваліфікаційній роботі проаналізовано систему управління якістю продукції підприємства та визначено основні напрями її удосконалення.

Ключові слова: якість, продукція, управління якістю продукції, стандартизація, сертифікація, стандарт якості.

Annotation

Lyashenko V.B. Enterprise product quality management system. Manuscript.

The bachelor's qualification work is submitted for the Bachelor's degree, field of knowledge 07 "Management and administration" of specialty 076 "Entrepreneurship, trade and stock exchange activity". Zhytomyr Polytechnic State University, Zhytomyr, 2025.

The bachelor's qualification work analyzes the enterprise product quality management system and identifies the main areas of its improvement.

Keywords: quality, products, product quality management, standardization, certification, quality standard.

ЗМІСТ

<i>Вступ</i>	4
<i>Розділ 1. Теоретичні основи функціонування системи управління якістю продукції підприємства</i>	7
1.1. Поняття та рівні якості продукції підприємства	7
1.2. Система управління якістю продукції підприємства	15
1.3. Методичні засади оцінки ефективності системи управління якістю продукції підприємства	23
1.4. Нормативно-правове та інформаційне забезпечення відносин у сфері управління якістю продукції підприємств	32
Висновки до розділу 1	38
<i>Розділ 2. Аналітична оцінка стану та напрями удосконалення системи управління якістю продукції ДП «Коростишівський лісгосп АПК»</i>	40
2.1. Організаційно-управлінський аналіз підприємства	40
2.2. Діагностика фінансово-економічного стану підприємства	47
2.3. Оцінка стану та системи управління якістю продукції на підприємстві	54
2.4. Напрями удосконалення системи управління якістю продукції підприємства	66
Висновки до розділу 2	75
<i>Висновки</i>	77
<i>Список використаних джерел</i>	80
<i>Додатки</i>	87

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Система управління якістю продукції є важливим елементом ефективної діяльності будь-якого підприємства, оскільки забезпечує відповідність продукції встановленим стандартам і вимогам споживачів. В умовах жорсткої конкуренції якість стає ключовим фактором успіху, впливаючи на імідж компанії, її фінансові показники та рівень довіри клієнтів. Управління якістю передбачає комплекс заходів, спрямованих на контроль усіх етапів виробничого процесу – від постачання сировини до випуску готової продукції. Основою такої системи є міжнародні стандарти, зокрема ISO 9001, які визначають підхід до впровадження процесного менеджменту та постійного вдосконалення.

Сучасні підприємства впроваджують системи управління якістю для зменшення виробничих витрат, підвищення ефективності технологічних процесів і мінімізації браку. Контроль якості здійснюється через аудит, тестування продукції та аналіз споживчих відгуків. Важливу роль відіграє кваліфікований персонал, адже саме від професіоналізму працівників залежить дотримання стандартів та забезпечення високої якості. Окрім цього, значення має використання сучасного обладнання та інноваційних технологій, що дозволяють покращити характеристики продукції.

Система управління якістю також включає моніторинг постачальників, оскільки якість сировини безпосередньо впливає на кінцевий продукт. Впровадження принципів бережливого виробництва та методології шести сигм допомагає мінімізувати дефекти та підвищити ефективність процесів. Постійне вдосконалення та адаптація до змін ринку є важливими складовими стратегії управління якістю. Підприємства, що приділяють значну увагу якості, отримують конкурентні переваги, зміцнюють свою позицію на ринку та забезпечують довгострокову лояльність клієнтів.

Отже, система управління якістю є невід'ємною частиною успішного функціонування підприємства, що дозволяє досягати високих стандартів,

підвищувати продуктивність та відповідати зростаючим вимогам ринку.

Актуальні проблеми управління якістю продукції, формування та впровадження систем якості в організаціях розглядалися в працях як вітчизняних вчених, так і зарубіжних фахівців. Зокрема, серед них можна виокремити таких, як О. Баєва, Ю.Бас, С. Валявський, Е. Векслер, А. Гончарук, Н. Грицюк, О. Денисюк, Е. Джеймс, Дж. Еванс, П. Калита, А. Корюгін, О. Лисенко, Б. Манфред, О. Петрова, Н. Сімченко, О. Тарасова, М. Шаповал, Я. Юзків та інші.

Зазначене обумовило вибір теми, постановку мети та завдань бакалаврської кваліфікаційної роботи. Обрана тема повністю відповідає проблемам напряму підготовки за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Метою бакалаврської кваліфікаційної роботи є узагальнення та подальший розвиток теоретико-методичних засад функціонування системи управління якістю продукції підприємства, а також визначення основних напрямів її удосконалення на підприємстві ДП «Коростишівський лісгосп АПК».

Поставлена мета обумовила вирішення наступних **завдань**:

- визначити поняття та рівні якості продукції підприємства;
- дослідити систему управління якістю продукції підприємства;
- обґрунтувати методичні засади оцінки ефективності системи управління якістю продукції підприємства;
- проаналізувати нормативно-правове та інформаційне забезпечення відносин у сфері управління якістю продукції підприємств;
- провести організаційно-управлінський аналіз підприємства;
- провести діагностику фінансово-економічного стану підприємства;
- здійснити оцінку стану та системи управління якістю продукції на підприємстві;
- обґрунтувати напрями удосконалення системи управління якістю продукції на підприємстві.

Об'єктом дослідження у бакалаврській кваліфікаційній роботі виступає процес управління якістю продукції підприємства, **предметом** – теоретичні, методичні та прикладні засади удосконалення системи управління якістю продукції підприємства.

Методи дослідження. В процесі виконання кваліфікаційної роботи використано низку загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, взаємопов'язаних та послідовно застосованих у загальній логіці економічного пізнання. В кваліфікаційній роботі були використані загальнонаукові методи дослідження: теоретичний аналіз; аналіз економічної діяльності підприємства; спостереження, порівняння, групування; абстрагування, аналіз і синтез, формалізація, припущення, системний підхід.

Інформаційною базою дослідження були наукові, навчально-методичні літературні джерела, законодавчі та нормативно-правові акти України, що регулюють систему менеджменту якості ЄС та світу, звітність ДП «Коростишівський лісгосп АПК», інформація та статистичні дані Державної служби статистики тощо.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що керівники досліджуваного підприємства ДП «Коростишівський лісгосп АПК» можуть використати результати дослідження та рекомендації для удосконалення системи управління якістю продукції підприємства.

Структура та обсяг бакалаврської кваліфікаційної роботи. Бакалаврська кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел, додатків. Основний зміст роботи викладено на 86 сторінках друкованого тексту. Робота містить 30 таблиць та 12 рисунків. Список використаних джерел налічує 73 найменування. Робота містить 3 додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Поняття та рівні якості продукції підприємства

Забезпечення високого рівня якості продукції є одним із ключових аспектів успішної діяльності будь-якого підприємства. Висока якість продукції безпосередньо впливає на задоволеність споживачів, що є важливим фактором для розвитку бренду та підвищення конкурентоспроможності на ринку. В умовах глобалізації та жорсткої конкуренції, компанії, які не підтримують належний рівень якості, ризикують втратити своїх клієнтів на користь конкурентів. Крім того, високий рівень якості дозволяє підприємствам знижувати витрати на повернення товарів та гарантійні ремонти, що позитивно впливає на фінансову стабільність. Продукція, що відповідає вимогам якості, також сприяє формуванню довіри до компанії, що в свою чергу позитивно позначається на репутації бренду [16].

Впровадження стандартів якості забезпечує системність у виробничих процесах, що дозволяє оптимізувати ресурси та підвищити ефективність. Крім того, підтримка високої якості є важливою для дотримання нормативних вимог та сертифікаційних стандартів, що є необхідним для виходу на міжнародні ринки. Важливим аспектом є також те, що збереження стабільної якості продукції допомагає зберігати лояльність постійних клієнтів і залучати нових. На завершення, стратегічне управління якістю є важливим інструментом для сталого розвитку та довгострокового успіху підприємства на ринку [7].

Якість продукції - це сукупність властивостей і характеристик товару, які визначають його здатність задовольняти потреби споживачів та відповідати встановленим вимогам і стандартам. Це комплексне поняття, що включає такі аспекти, як надійність, безпека, ефективність, довговічність, естетичні характеристики та відповідність технічним умовам. Якість продукції також

включає в себе здатність товару виконувати свою функцію на належному рівні в умовах, для яких він призначений [35]. Важливою складовою є відповідність продукції вимогам нормативних актів, стандартів, сертифікацій та регламентів. Оцінка якості здійснюється через різноманітні методи контролю, перевірки та тестування, а також через відгуки споживачів. Висока якість продукції є гарантією задоволення потреб клієнтів і сприяє конкурентоспроможності підприємства на ринку.

Розвиток теорії управління якістю продукції є важливим аспектом сучасного управління підприємствами, що сприяє підвищенню ефективності виробництва та конкурентоспроможності. Ця теорія виникла в середині XX століття та зазнала значних змін у процесі розвитку технологій та змін у ринкових умовах. Одним із ключових етапів стало впровадження стандартів якості, таких як ISO та Total Quality Management (TQM), які допомогли систематизувати підходи до контролю та покращення якості продукції [25; 44]. Розвиток цієї теорії також супроводжувався удосконаленням методів статистичного контролю, оптимізацією виробничих процесів і інтеграцією з іншими аспектами управління підприємством. Сучасні підходи до управління якістю спрямовані на безперервне вдосконалення і орієнтацію на потреби споживачів, що є основою успішної діяльності на глобальному ринку.

Історичні етапи розвитку теорії управління якістю представлено у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Історичні етапи розвитку теорії управління якістю

Етап	Часовий період	Основні події та концепції
1	2	3
Ранні етапи	Кінець XIX - початок XX ст.	Формування основ контролю якості на виробництві. Перші спроби стандартизації продукції та визначення технічних вимог. Виникнення масового виробництва, що потребує систематичного контролю.
Технічний контроль якості	1920-1930-ті роки	Застосування статистичних методів для оцінки якості (методи контролю за допомогою вибірових перевірок). Поява основних принципів статистичного контролю якості (Шухарт, Демінг).

Продовження таблиці 1.1

1	2	3
Розвиток системи TQM	1950-1960-ті роки	Впровадження концепції загального управління якістю (TQM) - орієнтація на безперервне вдосконалення продукції та процесів на всіх етапах. Основні ідеї: участь всіх працівників, акцент на клієнтському задоволенні.
Введення стандартів ISO	1980-1990-ті роки	Розробка міжнародних стандартів якості ISO 9000, що впорядковують вимоги до управління якістю. Ці стандарти забезпечують глобальне визнання якості та сприяють інтеграції міжнародних ринків.
Інтеграція управління якістю	2000-2020-ті роки	Застосування інтегрованих систем управління якістю, охорони навколишнього середовища та безпеки (ISO 14000, ISO 45000). Підхід до якості через управлінські системи, орієнтація на сталий розвиток.

Джерело: складено автором на основі [27; 32]

Представлена інформація надає загальну картину розвитку теорії управління якістю, підкреслюючи важливі етапи та концепції, що з'являлися на різних етапах історії.

Поняття «якість продукції» є складним і багатогранним, що спричиняє неоднозначність у його розумінні серед науковців і практиків. Це поняття охоплює не лише технічні характеристики товару, а й вплив на споживача, який може варіюватися в залежності від суб'єктивних оцінок. Деякі вчені акцентують увагу на відповідності продукції встановленим стандартам та вимогам, тоді як інші підкреслюють важливість споживчого досвіду та задоволення потреб клієнта. Крім того, концепція якості постійно еволюціонує через вплив нових технологій, змін у суспільстві та розвитку ринку. Тому розуміння якості продукції залишається динамічним і багатоаспектним, що вимагає постійних уточнень і адаптацій.

Окремі наукові дефініції поняття «якість продукції» представлено у табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Окремі наукові дефініції поняття «якість продукції»

Визначення	Автор
1	2
Під якістю продукції розуміють сукупність властивостей, що зумовлюють її здатність задовольняти певні потреби споживачів відповідно до свого призначення.	Бас Ю.В. [4]

Продовження таблиці 1.2

1	2
Під якістю продукції розуміють сукупність властивостей та характеристик продукту, котрі надають йому здатність задовольняти обумовлені або передбачувані потреби.	Грицюк Н.О. [15]
Якість продукції - це поняття, яке характеризує параметричні, експлуатаційні, споживчі, технологічні, дизайнерські властивості виробу, рівень його стандартизації та уніфікації, надійність і довговічність.	Калашнік І.І. [25]
Якість продукції – це сукупність функціональних, естетичних і економічних властивостей, які відповідають конкретним потребам споживачів.	Капінос Г.І. [28]
Якість є сукупністю складних ринкових, технічних та експлуатаційних характеристик виробу, завдяки яким останній відповідає очікуванням споживача.	Петрова О.І. [44]
Якість продукції - це сукупність властивостей і характеристик товару, що визначають його здатність задовольняти встановлені або передбачувані потреби споживача.	Пономарьов С.В. [46]
Якість продукції - це сума властивостей продукту, що надають йому здатність задовольняти певні вимоги та очікування споживачів.	Сімченко Н.О. [55]
Якість - це ступінь відповідності продукції специфікаціям, що визначені під час її розробки.	Смерницький Д.В. [56]
Якість продукції - це інтегроване поняття, яке охоплює всі аспекти: від характеристик матеріалів до задоволення потреб клієнта та виконання вимог.	Тарасова О.В. [58]
Якість продукції - це здатність товару або послуги задовольняти вимоги, що пред'являються до неї в умовах експлуатації.	Терлецька Ю.О. [60]
Якість продукції - це рівень задоволення потреб споживачів, який визначається характеристиками товару, що є важливими для покупця.	Чекмасова І.А. [67]
Якість - це здатність товару підтримувати оптимальне функціонування, забезпечуючи високу ефективність і мінімізацію ризиків.	Шаповал М.І. [69]
Якість - це інтеграція технічних, функціональних та економічних характеристик, які дозволяють задовольнити вимоги ринку.	Ширяєва Н.Ю. [71]

Джерело: складено автором

За результатами проведеного дослідження вважаємо, що якість продукції - це сукупність характеристик товару або послуги, що визначають її здатність повністю або частково задовольняти потреби та очікування споживачів, відповідати встановленим технічним вимогам, стандартам і нормам, а також забезпечувати надійність, безпеку та ефективність у процесі експлуатації. Якість включає в себе не лише фізичні та технічні властивості, а й рівень сервісу, доступність, відповідність екологічним вимогам та естетичні аспекти. Вона є результатом безперервного вдосконалення виробничих процесів, контролю та управління на всіх етапах створення продукту.

Значення високого рівня якості продукції для розвитку підприємства наведено на рис. 1.1.

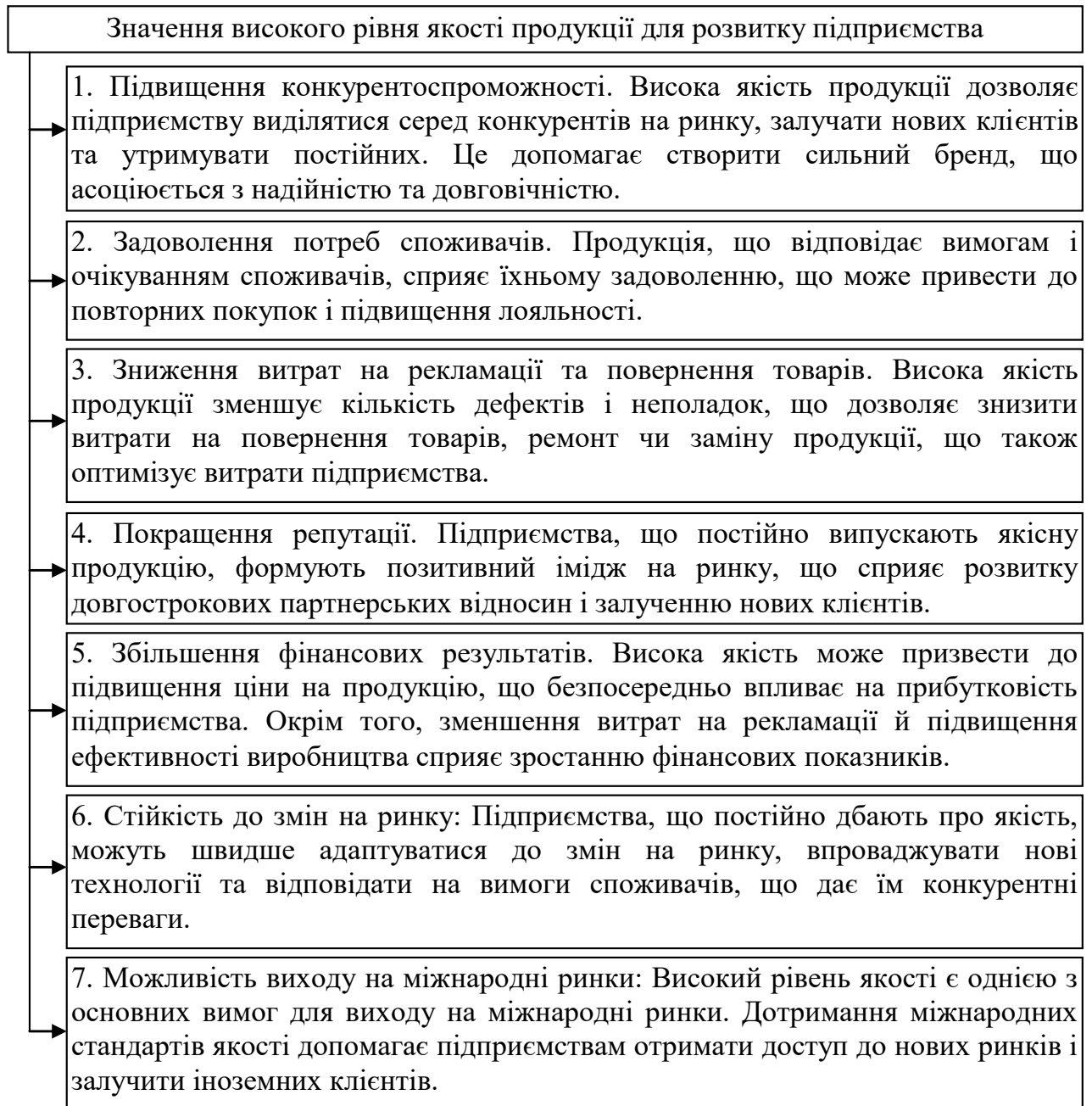

Рис. 1.1. Значення високого рівня якості продукції для розвитку підприємства

Джерело: складено автором на основі [47; 60]

Підвищення якості продукції справді є одним із визначальних чинників інтенсифікації розвитку економіки. Коли підприємства зосереджуються на вдосконаленні якості своєї продукції, це позитивно впливає не тільки на їхні фінансові результати, а й на загальний економічний розвиток країни. Висока

якість продукції сприяє збільшенню конкурентоспроможності на внутрішньому та міжнародному ринках, що стимулює інновації, збільшення виробництва і поліпшення технологій. Крім того, якісна продукція підвищує ефективність використання ресурсів і знижує витрати на дефекти, повернення товарів і гарантійні ремонти. Це дозволяє знижувати економічні ризики і сприяє сталому економічному росту. Підприємства, які постійно працюють над поліпшенням якості, здатні ефективніше залучати інвестиції, що в свою чергу сприяє розвитку інших секторів економіки, таких як інфраструктура, наука та техніка. Таким чином, підвищення якості продукції є основою для досягнення стабільного і стійкого економічного розвитку [44].

Поняття якості продукції дійсно охоплює кілька важливих аспектів, серед яких [32; 59]:

1. Надійність - здатність продукції працювати без збоїв протягом визначеного періоду часу або в умовах експлуатації, що дозволяє мінімізувати ймовірність поломок чи дефектів.

2. Безпека - відсутність небезпеки для здоров'я та життя споживача при використанні продукції. Це включає в себе відповідність стандартам безпеки, відсутність шкідливих впливів на навколишнє середовище та людей.

3. Ефективність - здатність продукції виконувати свою функцію з мінімальними затратами ресурсів (енергії, матеріалів, часу), забезпечуючи оптимальний результат.

4. Довговічність - здатність продукції зберігати свої експлуатаційні характеристики і функціональність протягом тривалого часу, що дозволяє знижувати витрати на заміну чи ремонт.

5. Естетичні характеристики - зовнішній вигляд продукції, що включає її дизайн, форму, колір, текстуру та інші візуальні та тактильні характеристики, які можуть впливати на емоційне сприйняття споживачем.

6. Відповідність технічним умовам - здатність продукції відповідати встановленим стандартам і нормативним вимогам, що забезпечує її правильну та ефективну роботу в заданих умовах.

Визначені аспекти допомагають комплексно оцінити якість продукції, забезпечуючи її відповідність вимогам споживачів та ринку.

Формування якості продукції відбувається на різних рівнях, що представлено на рис. 1.2.

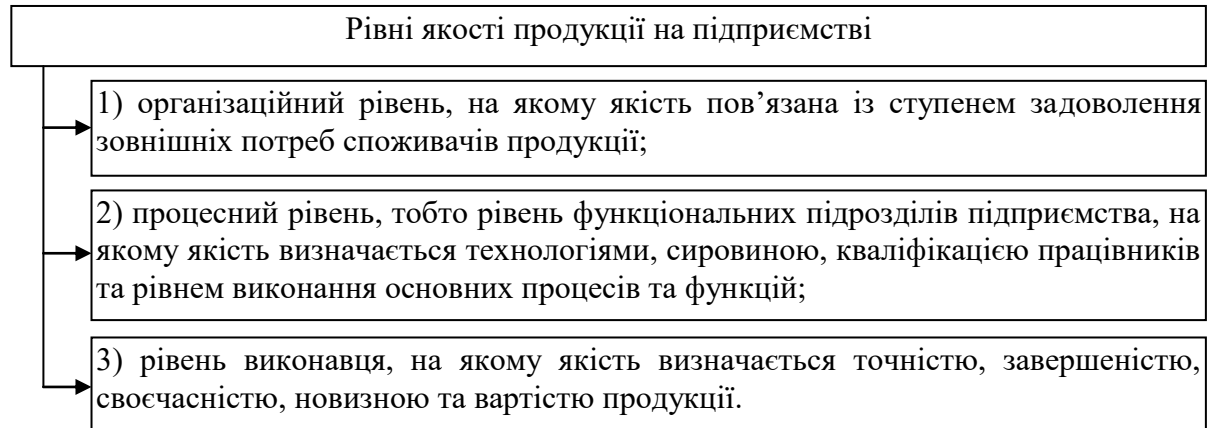

Рис. 1.2. Рівні якості продукції на підприємстві

Джерело: складено автором на основі [30; 40]

Історичний розвиток поняття якості продукції справді залежав від змін у суспільних потребах і технологічних можливостях виробництва. В процесі еволюції якості сформувалися чотири основні рівні відповідності вимогам, які характеризують зміни у підходах до оцінки та забезпечення якості [25; 35]:

1. Відповідність стандарту - на перших етапах розвитку якості продукції головною метою було забезпечення її відповідності технічним стандартам і нормам. Це означало, що продукція повинна була відповідати мінімальним вимогам, що забезпечують її функціональність і безпеку.

2. Відповідність використанню - з розвитком виробництва та збільшенням різноманіття продукції, акцент зміщувався на те, як продукція задовольняє конкретні потреби споживачів і як вона функціонує у реальних умовах використання. Це включає в себе її ефективність, надійність і зручність експлуатації.

3. Відповідність вартості - з ростом економічної складності та конкуренції виробники почали орієнтуватися не тільки на технічні характеристики, а й на співвідношення ціни та якості. Це дозволяє споживачам отримати найкращу

цінність за свої гроші, а підприємствам - підвищити конкурентоспроможність.

4. Відповідність латентним (прихованим) потребам - на сучасному етапі розвитку якості виробники прагнуть не тільки задовольняти явні потреби споживачів, але й передбачати їхні приховані потреби, що виникають із змін у культурних, соціальних та економічних умовах. Це включає естетичні, психологічні, екологічні та інші фактори, які можуть не бути одразу очевидними, але важливі для довгострокової задоволеності споживача.

Представлені чотири рівні відображають еволюцію поняття якості від простого відповідності стандартам до більш комплексного і гнучкого підходу, що враховує різноманітні аспекти споживчого досвіду та потреб.

Якість продукції формується під впливом таких важливих чинників [10]:

- активне прагнення підприємств до оперативного використання досягнень науково-технічного прогресу;
- ретельне вивчення вимог внутрішнього і міжнародного ринків, а також потреб різноманітних категорій споживачів;
- інтенсивне використання творчого потенціалу персоналу через навчання, виховання, систематичне підвищення кваліфікації, різноманітну мотивацію матеріального та морального характеру.

Таким чином, можна зробити висновок, що якість продукції є ключовим фактором успішного функціонування підприємств та забезпечення їхньої конкурентоспроможності на ринку. Вона включає такі аспекти, як надійність, безпека, ефективність, довговічність, естетичні характеристики та відповідність технічним умовам. Історичний розвиток поняття якості відображає зміну підходів до її оцінки – від відповідності стандартам до орієнтації на задоволення прихованих потреб споживачів. Висока якість продукції сприяє підвищенню довіри клієнтів, розширенню ринків збуту та зростанню прибутковості підприємства. Крім того, якісна продукція сприяє ефективному використанню ресурсів та мінімізації витрат на гарантійне обслуговування й усунення дефектів.

1.2. Система управління якістю продукції підприємства

Розробка системи управління якістю продукції підприємства є стратегічно важливим кроком для забезпечення його сталого розвитку та конкурентоспроможності. Висока якість продукції сприяє зміцненню довіри споживачів, розширенню ринків збуту та підвищенню репутації бренду. Ефективна система управління якістю дозволяє підприємству мінімізувати виробничі втрати, знижувати витрати на усунення дефектів та покращувати продуктивність. Вона також сприяє впровадженню сучасних технологій і підходів, що відповідають міжнародним стандартам якості. Зростання вимог споживачів та посилення конкурентної боротьби на ринку змушують підприємства систематично вдосконалювати якість своєї продукції [1].

Управління якістю включає контроль виробничих процесів, аналіз споживчих потреб та впровадження заходів для їх максимального задоволення. Наявність дієвої системи управління якістю допомагає підприємству дотримуватися законодавчих та екологічних норм. Важливим аспектом є залучення персоналу до процесу підвищення якості через навчання та мотивацію. Успішна реалізація такої системи забезпечує стабільність роботи підприємства та підвищує його прибутковість. Таким чином, розробка і впровадження системи управління якістю є необхідною умовою ефективного функціонування сучасного підприємства [16].

Система управління якістю продукції підприємства – це сукупність організаційних структур, процесів, методів і ресурсів, спрямованих на забезпечення стабільної відповідності продукції встановленим стандартам, нормативним вимогам та очікуванням споживачів.

Система управління якістю охоплює такі ключові аспекти [15; 35]:

1. Планування якості – визначення цілей, стандартів і методів контролю якості продукції.
2. Контроль якості – оцінка відповідності продукції встановленим вимогам шляхом тестування та аналізу.

3. Забезпечення якості – розробка та впровадження заходів для запобігання дефектам і покращення виробничих процесів.

4. Покращення якості – постійна оптимізація технологій, матеріалів та процесів для підвищення якості продукції.

Система управління якістю може базуватися на міжнародних стандартах, таких як ISO 9001, що сприяє підвищенню ефективності виробництва, мінімізації ризиків і збільшенню довіри споживачів до продукції підприємства.

Головною метою формування та функціонування системи управління якістю продукції є забезпечення стабільної відповідності продукції встановленим стандартам, вимогам споживачів та нормативним документам, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємства [44].

До основних завдань системи належать ті, що представлено на рис. 1.3.

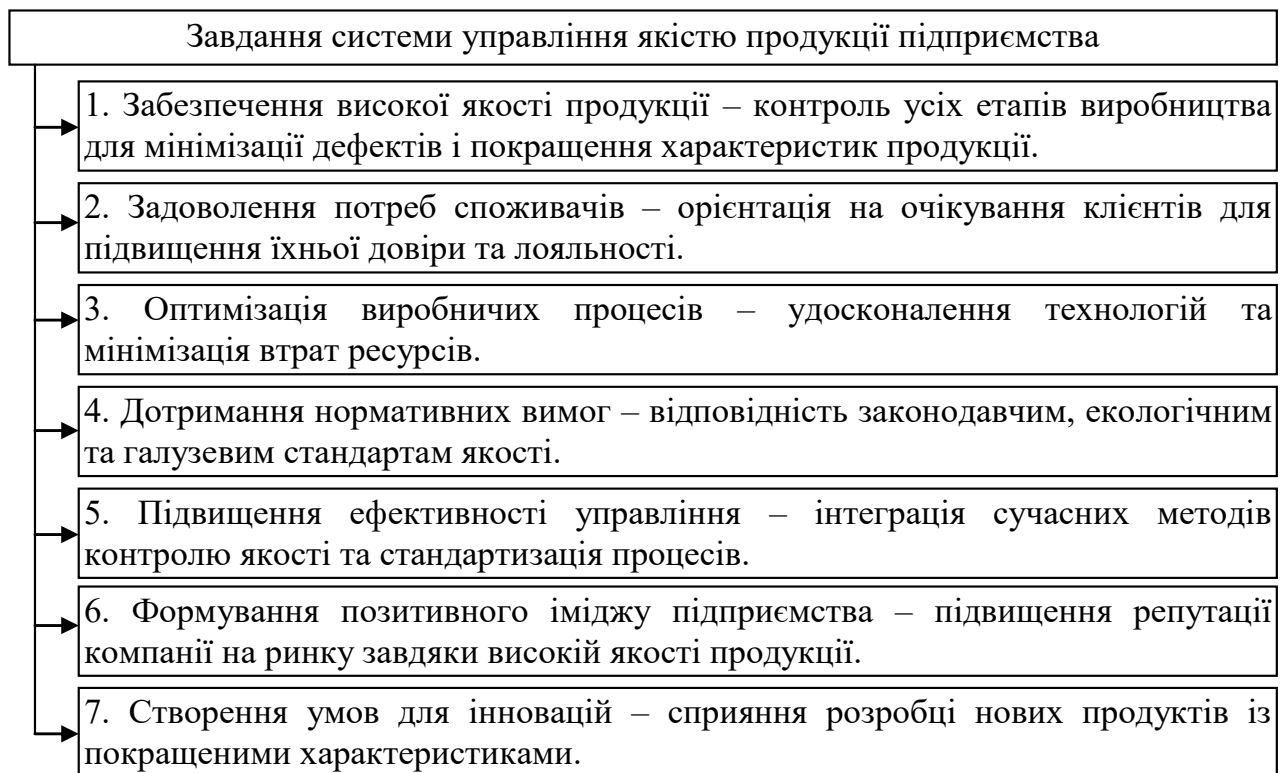

Рис. 1.3. Завдання системи управління якістю продукції підприємства

Джерело: складено автором на основі [58; 67]

Отже, функціонування системи управління якістю є важливим чинником стабільного розвитку підприємства, його фінансової стійкості та довгострокового успіху.

Постійні зміни вимог до якості продукції обумовлюють необхідність застосування системного підходу до її управління. Такий підхід дає змогу враховувати взаємозв'язки між усіма учасниками процесу управління якістю, аналізувати закономірності їх розвитку та забезпечувати комплексний вплив на показники якості продукції. У зв'язку з цим важливим завданням є розробка та обґрунтування структури системи управління якістю на підприємстві для її ефективного функціонування [71].

Застосування інтегрованих систем управління якістю на вітчизняних підприємствах сприяє підвищенню рівня якості продукції та зміцненню конкурентних позицій. Це стає можливим завдяки впровадженню системного та процесного підходів до управління, а також інвестуванню в розвиток інтелектуального капіталу.

Концепція інтегрованої системи управління якістю передбачає наявність взаємопов'язаних підсистем, які безперервно взаємодіють між собою. Їхній синергетичний ефект забезпечує підвищення загальної ефективності системи та спрямований на покращення характеристик продукції [73].

Інтегрована система управління якістю продукції представлена на рис. 1.4.

Інтегрована система управління якістю продукції (ІСУЯП) – це комплексна соціально-економічна структура, що поєднує взаємопов'язані підсистеми, орієнтовані на забезпечення та підтримку високого рівня якості продукції. В її основі лежать методи оцінювання якості праці та фундаментальні принципи управління якістю, що відповідають міжнародним стандартам ISO 9000:2009 [54].

Кожна складова підсистема ІСУЯП спрямована на вирішення конкретних завдань, пов'язаних із формуванням та підтримкою якісних характеристик продукції. До ключових елементів системи належать управління кадровим потенціалом, планування та стимулювання якості праці, модернізація виробничих процесів, контроль відповідності продукції встановленим стандартам, інформаційна підтримка, аналіз та оцінка ефективності управління якістю.

Рис. 1.4. Інтегрована система управління якістю продукції підприємства

Джерело: складено автором на основі [45; 58]

Функціонування ІСУЯП відбувається в умовах різноманітних внутрішніх і зовнішніх обмежень. Вона тісно інтегрована з іншими підсистемами управління підприємством, зокрема цільовою, функціональною, організаційною, мотиваційною, соціальною, економічною, науково-технічною та технологічною, що забезпечує її ефективність та адаптивність до змін у ринковому середовищі [58].

Розроблена інтегрована система управління якістю продукції (ІСУЯП) є ефективним механізмом забезпечення високого рівня якості праці через оптимальне використання трудового потенціалу та досягнення стратегічних цілей у сфері якості. Головною особливістю цієї системи є методологічний підхід до інтеграції процесів управління персоналом, що сприяє розвитку інтелектуального капіталу підприємства та підвищенню якості продукції.

З урахуванням активних глобалізаційних процесів виникає необхідність удосконалення існуючих національних систем управління якістю. Одним із перспективних напрямів модернізації є впровадження інтегрованих підходів, що відповідають вимогам міжнародних стандартів. Проте на українських підприємствах лише окремі лідери ринку впровадили та сертифікували такі системи, хоча їхні переваги є очевидними [31].

Головними завданнями інтегрованої системи управління якістю є забезпечення стабільного розвитку підприємства, розширення експортних можливостей, покращення екологічних та економічних показників виробництва, підвищення рівня безпеки, а також ефективна взаємодія всіх структурних підрозділів. Запровадження такої системи є стратегічним кроком для підприємства, що потребує врахування економічних, екологічних, технологічних та соціальних аспектів його діяльності.

Головними бар'єрами для впровадження інтегрованих систем управління якістю продукції в Україні є відсутність сертифікованих систем якості на більшості підприємств, а також значні додаткові витрати, необхідні для їхнього запровадження. Ситуацію ускладнює економічна нестабільність, яка обмежує можливості компаній щодо інвестування в удосконалення процесів управління якістю, модернізацію виробництва та впровадження сучасних методів оцінки якості [37].

Зважаючи на ці виклики, оптимальним рішенням є поетапний підхід до реформування системи управління якістю. Це передбачає поступове впровадження міжнародних стандартів, адаптацію сучасних технологій контролю якості та підвищення компетентності персоналу. Такий підхід

дозволяє підприємствам мінімізувати фінансові ризики та забезпечити стабільний розвиток, зберігаючи конкурентоспроможність на внутрішньому та міжнародному ринках.

Зокрема, першим і обов'язковим етапом є побудова, впровадження і сертифікація системи якості продукції ISO серії 9000 як основної організаційно-методичної бази для побудови інтегрованих систем управління якістю продукції. На другому етапі мають бути впроваджені системи екологічного менеджменту (ISO 14000) і системи професійної безпеки (OHSAS 18001), на третьому – системи соціальної відповідальності (SA 8000) [10].

З точки зору формування якості праці необхідними для впровадження стають стандарти менеджменту соціальної відповідальності (SA 8000), який спрямований на покращення умов найму і здійснення трудової діяльності, дотримання етичних норм цивілізованого суспільства і управління персоналом; інвестицій в людей (BS ІІР), що передбачає підвищення якості управління організаційною структурою, поліпшення фінансових показників за рахунок використання інтелектуального капіталу [22].

Отже, інтегрована система управління якістю продукції має стати злагодженою робочою структурою підприємства, що поєднує передові технічні та управлінські методи. Її основне завдання - досягнення найкращих результатів у виробництві, оптимізація взаємодії між людьми, технологіями та інформаційними ресурсами. Це дозволить не лише задовольнити вимоги споживачів і партнерів щодо якості продукції, а й сприятиме зниженню виробничих витрат.

Однак, ефективність впровадження такої системи багато в чому залежить від позиції керівництва та персоналу. Недостатнє усвідомлення керівниками переваг переходу на інтегровані системи управління якістю, а також низький рівень мотивації працівників можуть стати серйозними перешкодами. Важливим є подолання психологічних бар'єрів та формування культури якості, де кожен член колективу усвідомлює свою роль у забезпеченні конкурентоспроможності продукції.

Методи управління якістю продукції підприємства - це системи та інструменти, що використовуються для планування, контролю, забезпечення та покращення якості продукції на всіх етапах її виробництва. Вони охоплюють широкий спектр підходів, які дозволяють досягти високих стандартів якості, зменшити дефекти та забезпечити задоволення потреб споживачів [1; 34].

Управління якістю використовує чотири типи методів (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Методи управління якістю продукції підприємства

Група методів	Характеристика
Економічні методи	Передбачають використання економічних важелів впливу на якість продукції, таких як ціноутворення, планування витрат на якість, економічне стимулювання покращення якості, аналіз витрат на невідповідну якість.
Методи матеріального стимулювання	Мотивують працівників покращувати якість продукції через систему премій, бонусів, надбавок, оплату за якість виконаної роботи, матеріальну відповідальність за дефекти та брак.
Організаційно-розпорядницькі методи	Базуються на адміністративному регулюванні процесів управління якістю через накази, розпорядження, стандартизацію, сертифікацію, регламентацію виробничих процесів.
Виховні методи	Передбачають формування культури якості серед працівників через навчання, тренінги, професійне виховання, мотивацію до дотримання стандартів якості та відповідальності за результати своєї роботи.

Джерело: складено автором на основі [31; 61]

Отже, методи управління якістю продукції підприємства охоплюють економічні, організаційні, матеріальні та виховні підходи, що забезпечують комплексний вплив на якість. Економічні та матеріальні методи мотивують працівників до покращення продукції через фінансові стимули, тоді як організаційно-розпорядницькі методи встановлюють чіткі стандарти та регламенти. Виховні методи спрямовані на формування культури якості та відповідальності серед персоналу. Поєднання цих методів сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємства та задоволенню вимог споживачів.

У сучасних умовах високої конкуренції якість продукції є ключовим фактором успішності підприємства. Традиційні методи управління якістю поступово доповнюються сучасними підходами, які дозволяють забезпечити

безперервне вдосконалення виробничих процесів. Використання концепцій, таких як «Шість сигм», Кайзен, цикл PDCA, дозволяє підприємствам підвищувати ефективність, мінімізувати витрати та задовольняти зростаючі вимоги споживачів [12]. Інтеграція сучасних методів управління якістю сприяє підвищенню конкурентоспроможності та стабільності компанії на ринку. Тому впровадження інноваційних підходів до контролю та покращення якості продукції є стратегічно важливим завданням для будь-якого підприємства.

Сучасні підходи управління якістю продукції підприємства систематизовано у табл. 1.4.

Таблиця 1.4

Сучасні підходи управління якістю продукції підприємства

Сучасний підхід	Характеристика
Цикл PDCA (Plan–Do–Check–Act)	Модель безперервного вдосконалення, що включає планування, виконання, перевірку результатів і коригувальні дії.
Концепція статистичного управління якістю (TCQ)	Використання статистичних методів для контролю та аналізу якості продукції на основі даних та виявлення відхилень.
Концепція постійного поліпшення якості Дж. Джурана (AQI – Annual Quality Improvement)	Фокус на щорічному вдосконаленні якості через аналіз процесів, усунення дефектів та залучення персоналу до поліпшень.
Концепція планування якості Г. Тагуті	Японський підхід до управління якістю, що передбачає мінімізацію змін у виробничих процесах для зменшення дефектів.
Концепція постійного поліпшення Кайзен (KAIZEN)	Орієнтована на поетапне та безперервне вдосконалення всіх процесів підприємства, залучення всього персоналу.
Метод структурування функції якості (QFD – Quality Function Deployment)	Перетворення споживчих вимог у технічні характеристики продукції з метою підвищення її відповідності очікуванням клієнтів.
Методологія «Шість сигм» (6- σ)	Системний підхід до управління якістю, що передбачає зменшення дефектів у процесах до мінімального рівня шляхом застосування математичних та статистичних методів.

Джерело: складено автором на основі [63; 69]

Таким чином, система управління якістю продукції підприємства є ключовим елементом забезпечення його конкурентоспроможності та стабільного розвитку. Вона дозволяє не лише контролювати відповідність продукції встановленим стандартам, а й здійснювати постійне вдосконалення

процесів виробництва. Інтеграція сучасних методів управління якістю, таких як «Шість сигм», цикл PDCA та Кайзен, сприяє підвищенню ефективності роботи підприємства. Важливим аспектом є залучення всього персоналу до процесу покращення якості, що створює культуру відповідальності та прагнення до вдосконалення. Одним із викликів для вітчизняних підприємств залишається необхідність інвестування в сертифікацію та модернізацію систем управління якістю. Проте, впровадження таких систем дозволяє не лише підвищити якість продукції, а й розширити ринки збуту. Отже, формування ефективної системи управління якістю є стратегічним завданням для підприємств, що прагнуть до довгострокового успіху.

1.3. Методичні засади оцінки ефективності системи управління якістю продукції підприємства

Оцінка ефективності системи управління якістю продукції підприємства є важливим інструментом для забезпечення його стабільного розвитку та конкурентоспроможності. В умовах сучасного ринку якість продукції стає визначальним фактором успіху, адже споживачі віддають перевагу товарам, що відповідають високим стандартам. Для підприємств важливо не лише впроваджувати систему управління якістю, а й регулярно аналізувати її результативність. Це дозволяє виявляти слабкі місця, усувати недоліки та впроваджувати передові методи контролю та вдосконалення якості. Важливими критеріями оцінки є рівень дефектності продукції, задоволеність споживачів, ефективність виробничих процесів і відповідність міжнародним стандартам. Використання сучасних підходів, таких як методологія «Шість сигм», цикл PDCA або концепція Кайзен, сприяє підвищенню точності оцінки [31; 44].

Оцінка ефективності управління якістю також впливає на економічні показники підприємства, знижуючи витрати на переробку браку та повернення товарів. Крім того, вона дозволяє підвищити довіру споживачів і зміцнити позиції на ринку. Таким чином, системний підхід до оцінки ефективності

управління якістю продукції є необхідною умовою для розвитку підприємства. Його впровадження забезпечує стабільність, інноваційність і високу конкурентоспроможність виробничої діяльності.

Метою оцінки ефективності системи управління якістю продукції підприємства є визначення ступеня відповідності виробничих процесів встановленим стандартам та вимогам споживачів. Це дозволяє виявити сильні та слабкі сторони системи управління якістю, підвищити продуктивність виробництва та мінімізувати витрати на виправлення дефектів [25].

Оцінка ефективності сприяє впровадженню інноваційних методів контролю якості, покращенню взаємодії між структурними підрозділами підприємства та підвищенню рівня задоволеності клієнтів. Крім того, вона допомагає приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо вдосконалення технологічних процесів та підвищення конкурентоспроможності продукції. У результаті підприємство отримує можливість не лише покращити якість товарів, а й зміцнити свої позиції на ринку та забезпечити стале економічне зростання.

Рівень якості - це кількісна характеристика міри придатності того чи іншого виду продукції для задоволення конкретного попиту на неї у порівнянні з відповідними базовими показниками за фіксованих умов споживання. Оцінка якості продукції передбачає визначення абсолютного, відносного, перспективного й оптимального її рівня [4].

Абсолютний рівень визначають з допомогою обчислення показників без їх порівняння з відповідними показниками аналогічних виробів. Відносний рівень визначають, порівнюючи показники якості з кращими аналогами вітчизняних та зарубіжних зразків. НТП вимагає враховувати тенденцію підвищення якості, тобто оцінку її перспективного рівня - перспективних і пріоритетних напрямків та темпів розвитку науки і техніки [18].

За новими видами продукції доцільно визначати оптимальний рівень якості, тобто такий, за якого загальна величина суспільних витрат, витрат на виробництво і використання (експлуатацію) повинна бути достатньою і

мінімальною в певних умовах попиту.

Важливе значення для оцінки рівня якості мають одиничні показники, які умовно можна об'єднати у наступні категорії (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Система показників якості продукції підприємства

Група показників	Характеристика
Показники призначення (техніко-економічні)	Характеризують корисну роботу (виконувану функцію). Сюди належать потужність, продуктивність, міцність, вміст корисних речовин, калорійність...
Показники надійності, довговічності і безпеки	Відокремлюють ступінь забезпечення довготривалості використання і безпечних умов праці та життєдіяльності людини: безвідмовність роботи, можливий термін використання, технічний ресурс, термін безаварійної роботи, граничний термін зберігання.
Показники технологічності	Характеризують властивість виробу щодо ефективності конструктивно-технологічних рішень: трудоемкість, матеріаломісткість, енергоємність. Тобто ці показники характеризують розподіл матеріалів, засобів праці і витрат часу на технологічну підготовку виготовлення і експлуатації продукції.
Показники стандартизації і уніфікації	Характеризують насиченість продукції стандартними, уніфікованими і запозиченими елементами.
Екологічні показники	Характеризують ступінь шкідливого впливу на здоров'я людини і навколишнє середовище: токсичність виробів, вміст шкідливих речовин, обсяг шкідливих викидів у довкілля за одиницю часу.
Економічні показники	Відображають ступінь економічної вигоди в-ва і придбання споживачем: ціна одиниці виробу, прибуток з одиниці виробу, рівень експлуатаційних витрат.
Ергономічні показники	Окреслюють відповідність техніко-експлуатаційних параметрів виробу антропометричним, фізіологічним і психологічним вимогам працівника (споживача): ступінь легкості керування, можливість одночасного охоплення контрольованих експлуатаційних показників, величина шуму, вібрації.
Естетичні показники	Визначають естетичні властивості (дизайн) виробу: виразність і оригінальність форми, кольорове оформлення, ступінь естетичності тари (упаковки).
Патентно-правові показники	Відображають ступінь використання винаходів при проектуванні виробів: коефіцієнт патентного захисту, коефіцієнт патентної чистоти.

Джерело: складено автором на основі [2; 10]

Для визначення загального рівня якості усієї сукупності продукції підприємства застосовують систему загальних показників. Основними є [33]:

- частка принципово нових (прогресивних) виробів у загальному їх обсязі;

- коефіцієнт оновлення асортименту продукції;
- частка продукції, що виготовляється, на яку одержано сертифікати;
- частка продукції для експорту в загальному їх обсязі на підприємстві;
- частка виробничого браку;
- відносний обсяг сезонних товарів, реалізованих за зниженими цінами;
- кількість одержаних рекламаций на продукцію за відповідний проміжок часу.

Для визначення рівня якості нових виробів використовується ряд методів (рис. 1.5).

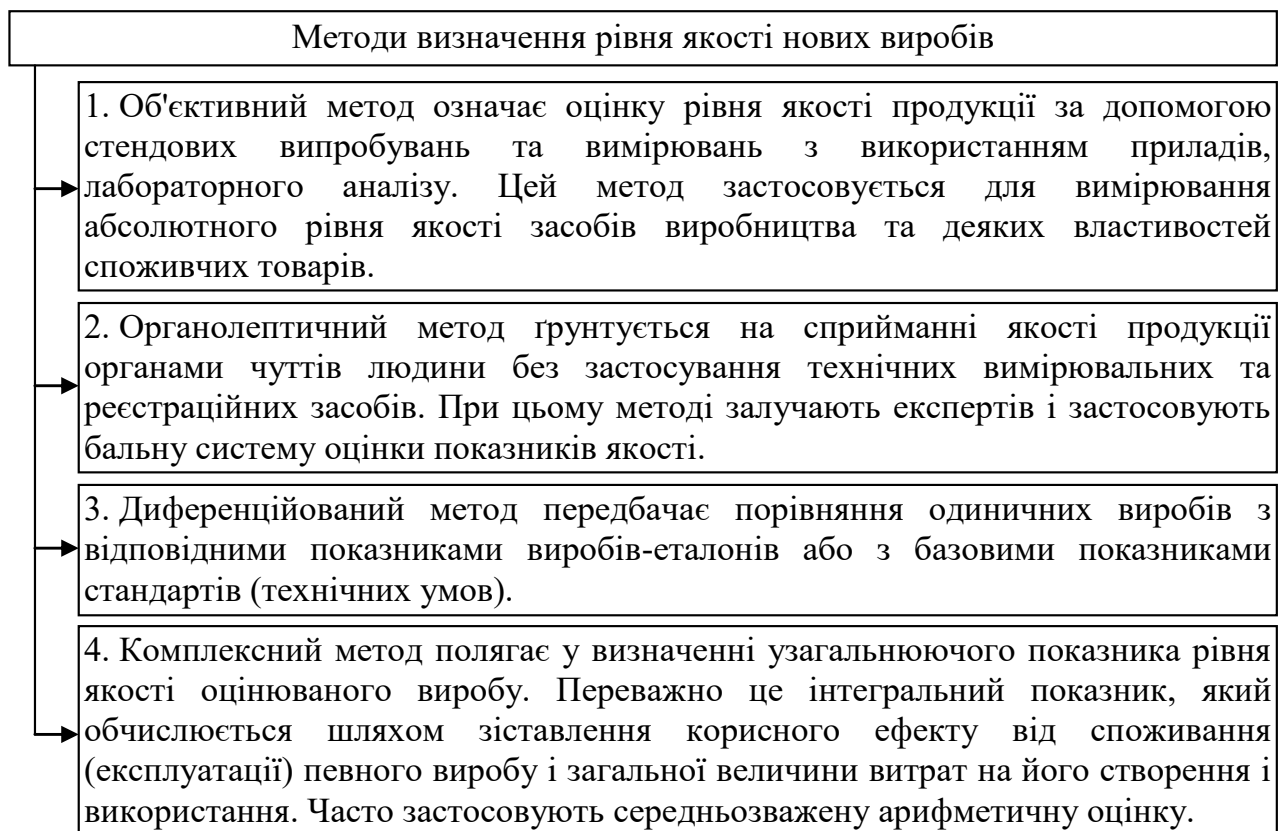

Рис. 1.5. Методи визначення рівня якості нових виробів

Джерело: складено автором на основі [22; 37]

Сучасні умови господарювання вимагають від кожного підприємства запровадження і дотримання належного (дійового) комплексного механізму управління якістю продукції. Визначальними елементами цього специфічного менеджменту, що справляє найбільш істотний вплив на процес виробництва і постачання на ринок конкурентоспроможної продукції, є [31]:

- стандартизація і сертифікація виробів;
- стандартизація і сертифікація внутрішніх систем якості;
- державний нагляд за додержанням стандартів, норм і правил та відповідальності за їх порушення;
- внутрішньовиробничий технічний контроль якості.

Методичні підходи до оцінки ефективності системи управління якістю продукції підприємства можна представити у вигляді табл. 1.6.

Таблиця 1.6

Методичні підходи до оцінки ефективності системи управління
якістю продукції підприємства

Методичний підхід	Суть підходу	Основні показники оцінки
Функціональний підхід	Аналіз ефективності виконання функцій управління якістю на всіх етапах виробничого процесу.	Рівень відповідності функціональних процесів стандартам якості, ступінь контролю якості на кожному етапі.
Процесний підхід	Визначення ефективності управління якістю на основі аналізу взаємозв'язку процесів та їх оптимізації.	Тривалість виробничого циклу, кількість дефектів на різних етапах виробництва, ефективність комунікації між підрозділами.
Системний підхід	Оцінка ефективності всієї системи управління якістю як єдиного комплексу взаємопов'язаних елементів.	Узгодженість системи управління якістю з іншими управлінськими системами, рівень інтеграції всіх підсистем якості.
Економічний підхід	Визначення ефективності системи управління якістю з точки зору економічних витрат і вигод.	Витрати на управління якістю, економія на усуненні дефектів, прибутковість якісної продукції.
Статистичний підхід	Аналіз якості продукції за допомогою кількісних методів оцінки та статистичних показників.	Відсоток браку, рівень рекламаций, середній час між відмовами продукції.
Комплексний підхід	Поєднання кількох підходів для всебічної оцінки ефективності управління якістю.	Сукупність показників з різних підходів, рівень загальної задоволеності клієнтів та партнерів.

Джерело: складено автором на основі [44; 60]

Визначені підходи дозволяють отримати об'єктивну картину ефективності системи управління якістю та визначити шляхи її вдосконалення.

Показники оцінки ефективності системи управління якістю продукції підприємства представлено у табл. 1.7.

Таблиця 1.7

Показники оцінки ефективності системи управління
якістю продукції підприємства

Група показників	Назва показника	Характеристика
Якісні показники	Відсоток дефектної продукції	Частка продукції, що не відповідає стандартам якості, у загальному обсязі виробництва.
	Рівень задоволеності споживачів	Відсоток клієнтів, які позитивно оцінюють якість продукції.
	Відсоток рекламаций	Частка продукції, повернутої через невідповідність якості.
	Час на усунення дефектів	Середній час, необхідний для усунення виявлених дефектів.
Процесні показники	Відсоток відповідності стандартам ISO	Рівень дотримання міжнародних стандартів якості.
	Час виробничого циклу	Період, необхідний для виготовлення одиниці продукції.
	Частота перевірок якості	Кількість проведених перевірок на кожному етапі виробництва.
Економічні показники	Витрати на управління якістю	Частка витрат на забезпечення якості у загальному бюджеті підприємства.
	Економічний ефект від підвищення якості	Додатковий прибуток, отриманий завдяки поліпшенню якості продукції.
	Зниження витрат на виправлення браку	Скорочення витрат, пов'язаних із переробкою дефектної продукції.
Соціальні показники	Рівень кваліфікації персоналу	Середній рівень професійної підготовки співробітників у сфері якості.
	Мотивація працівників до дотримання стандартів якості	Частка працівників, які активно беруть участь у програмах підвищення якості.

Джерело: складено автором на основі [44; 60]

Отже, оцінка ефективності системи управління якістю продукції є ключовим інструментом для підвищення конкурентоспроможності підприємства. Вона дозволяє виявити слабкі місця у виробничих процесах, оптимізувати витрати та покращити якість продукції. Використання якісних, процесних, економічних і соціальних показників дає змогу комплексно оцінити результати управління якістю. Запровадження сучасних методів контролю та вдосконалення системи забезпечує стабільне зростання рівня задоволеності споживачів і партнерів. Таким чином, ефективне управління якістю сприяє довгостроковому розвитку підприємства та зміцненню його позицій на ринку.

Використання комплексного показника для оцінювання ефективності системи управління якістю продукції на підприємстві передбачає необхідність виконання основних етапів (рис. 1.6).

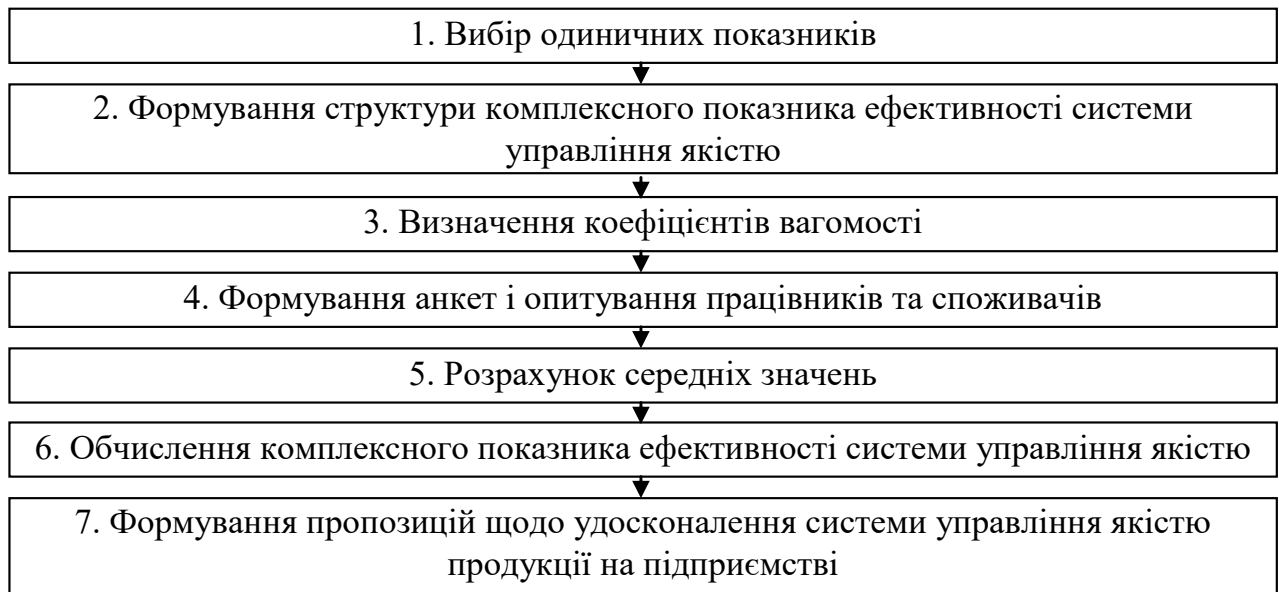

Рис. 1.6. Етапи визначення комплексного показника для оцінювання ефективності системи управління якістю продукції на підприємстві

Джерело: складено автором на основі [54; 71]

Для комплексної оцінки ефективності системи управління якістю продукції підприємства доцільно використовувати схему, запропоновану у праці [6] та адаптовану з урахуванням специфіки роботи промислових підприємств.

Наступним етапом комплексного оцінювання ефективності системи управління якістю продукції є встановлення коефіцієнтів вагомості групових та одиничних показників. Для визначення коефіцієнтів вагомості доцільно застосовувати метод парного порівняння та загальновідомі рекомендації щодо їх встановлення.

Приклад розподілу коефіцієнтів вагомості під час оцінки ефективності системи управління якістю продукції підприємства поданий на рис. 1.7.

На наступних етапах комплексного оцінювання ефективності системи управління якістю продукції одиничні показники включають в анкету для

опитування персоналу підприємства-виробника щодо особливостей функціонування системи управління якістю на підприємстві [26].

Рис. 1.7. Структура інтегрального показника ефективності системи управління якістю продукції підприємства

Джерело: складено автором на основі [26]

Усі питання працівники оцінюють за шестибальною шкалою: 0 - відсутня робота щодо цієї складової системи управління якістю, 1 бал – початковий рівень організації, 2 бали – незадовільний рівень організації, 3 бали – задовільний рівень організації, 4 бали – добрий рівень організації, 5 – відмінний

рівень організації.

Наступним етапом оцінювання ефективності системи управління якістю продукції на підприємстві-виробнику є розрахунок комплексного показника за формулою [26]:

$$Q = \sum_{j=1}^n W_j \times \frac{P_j}{E_j} \quad (1.1)$$

де W_j - коефіцієнт вагомості j -го показника якості; P_j – оцінка за j -м показником якості, балів; E_j – максимальний рівень якості за j -м показнику якості, 5 балів; k – кількість оцінюваних показників якості, $k = 19$.

Результати оцінювання ефективності системи управління якістю продукції на підприємстві доцільно записувати в узагальнюючі таблиці.

За результатами анкетного опитування персоналу підприємства доцільно зробити проміжний висновок про найпроблемніші місця в системі управління якістю та побудувати відповідну профілограму.

Наступним етапом методики комплексного оцінювання ефективності системи управління якістю продукції є аналіз групових і комплексного показника у відсотковому відношенні та формулювання висновку про ефективність системи управління якістю на основі «шкали бажаності» Харрінгтона [8]: при значенні рівня ефективності менше 30% робиться висновок про неприйнятний рівень ефективності системи управління якістю, від 30 до 40% – граничний рівень, від 40 до 63% – прийнятний на рівні «задовільно», від 63 до 80% – прийнятний на рівні «добре», від 80 до 100% – прийнятний на рівні «відмінно», 100% – крайній рівень відмінної ефективності, покращення якої немає сенсу.

На основі отриманих оцінок формулюються актуальні шляхи удосконалення функціонування системи управління якістю продукції на підприємстві.

Таким чином, адаптована методика комплексного оцінювання ефективності системи управління якістю продукції на промислових підприємствах передбачає проведення оцінки таких складових системи

управління якістю, як якість продукції, якість виробництва, якість організації. Такий підхід дозволяє максимально врахувати думку персоналу підприємства про ефективність системи управління якістю, виокремити ключові проблеми у функціонуванні системи управління якістю та запропонувати актуальні шляхи її удосконалення.

1.4. Нормативно-правове та інформаційне забезпечення відносин у сфері управління якістю продукції підприємств

Нормативно-правове забезпечення відносин у сфері управління якістю продукції підприємств є важливою складовою ефективного функціонування будь-якої організації. Воно визначає основні правила, стандарти та вимоги до процесів виробництва, які сприяють досягненню високої якості продукції. В Україні та світі існує велика кількість міжнародних і національних стандартів, що регулюють цей процес, серед яких особливу роль відіграють стандарти ISO та ДСТУ. Вони встановлюють вимоги до організації виробництва, управління якістю, а також забезпечують відповідність продукції міжнародним стандартам. Нормативно-правове регулювання є основою для забезпечення безпеки, надійності та ефективності продукції, що випускається підприємствами.

Важливим аспектом є також відповідність вимогам екологічної безпеки, соціальної відповідальності та етичних норм. Правове регулювання дозволяє підприємствам уникати правових ризиків, що можуть виникнути через порушення стандартів якості. Крім того, дотримання нормативних вимог сприяє зміцненню конкурентоспроможності продукції на ринку. Таким чином, належне правове забезпечення є передумовою для успішної діяльності підприємства в умовах високої конкуренції та змінюваних економічних умов. У свою чергу, правильне застосування нормативних актів дозволяє мінімізувати можливі збитки та сприяє розвитку підприємства.

Система міжнародних стандартів, що регулюють систему управління якістю продукції підприємства представлена у табл. 1.8.

Таблиця 1.8

Міжнародні стандарти, що регулюють систему
управління якістю продукції підприємства

Стандарт	Зміст	Примітка
ISO 9001:2015	Міжнародний стандарт для систем управління якістю, що визначає вимоги до організації процесів, які забезпечують постійну відповідність продукції вимогам.	Охоплює всі аспекти організаційного управління якістю, включаючи планування, виконання, контроль і вдосконалення.
ISO 14001:2015	Стандарт для управління екологічною безпекою та сталим розвитком. Встановлює вимоги до системи управління екологією на підприємстві.	Сполучає управління якістю з екологічними аспектами, що дозволяє знижувати негативний вплив на навколишнє середовище.
ISO 45001:2018	Стандарт для систем управління безпекою праці та охороною здоров'я. Регулює створення безпечних умов праці та процесів.	Важливий для підприємств, які прагнуть знизити ризики для здоров'я і безпеки своїх працівників, одночасно покращуючи якість продукції.
ISO 22000:2018	Визначає вимоги до систем управління безпечністю харчових продуктів і оцінки ризиків на кожному етапі ланцюга постачання.	Сфера застосування – харчова промисловість. Враховує контролю за безпекою харчових продуктів на всіх етапах виробництва.
ISO/TS 16949:2009	Спеціалізований стандарт для автомобільної промисловості, що визначає вимоги до системи управління якістю у виробництві автокомпонентів.	Орієнтований на виробників автокомпонентів та постачальників, сприяє підвищенню якості продукції та безпеки автомобілів.
ISO 50001:2018	Стандарт для управління енергією. Встановлює вимоги до системи енергетичного менеджменту для підвищення енергоефективності.	Акцент на економії енергії, що допомагає знижувати витрати і вплив на навколишнє середовище.
ISO 13485:2016	Стандарт для систем управління якістю медичних виробів. Охоплює весь процес виробництва, від проектування до випуску продукції.	Спеціалізований для медичної промисловості, де якість і безпека продукції мають особливе значення.
ISO 31000:2018	Стандарт для управління ризиками. Регулює процеси і методи оцінки і управління ризиками для підвищення стабільності бізнесу.	Включає стратегії для запобігання та мінімізації ризиків, що можуть вплинути на якість продукції.
ISO 9004:2018	Розширення стандарту ISO 9001, націлене на досягнення сталого успіху шляхом управління якістю у довгостроковій перспективі.	Зосереджений на розвитку підприємства в цілому та покращенні ефективності, при цьому гарантуючи високу якість продукції.
ISO 10002:2018	Стандарт для систем управління якістю, що регулює процеси задоволення споживачів і управління скаргами.	Допомагає організаціям ефективно вирішувати скарги споживачів і вдосконалювати якість продукції через зворотний зв'язок.

Джерело: складено автором на основі [33; 54]

Отже, стандарти, які регулюють систему управління якістю продукції, включають міжнародні та галузеві вимоги, що забезпечують ефективність процесів управління. Основні стандарти, такі як ISO 9001, ISO 14001, ISO 45001, ISO 22000 та інші, визначають ключові аспекти якості продукції, від безпеки праці до екологічних вимог та енергоефективності. Ці стандарти взаємодіють між собою, покращуючи не лише якість продукції, а й сталий розвиток підприємства. Використання таких стандартів дає змогу підприємствам забезпечити високу якість продукції, мінімізувати ризики, підвищувати ефективність виробничих процесів і відповідати вимогам споживачів. Це важливо для досягнення конкурентних переваг і підвищення довіри до підприємства на міжнародному ринку.

Нормативно-правове забезпечення у сфері управління якістю продукції підприємств України представлено у табл. 1.9.

Таблиця 1.9

Нормативно-правове забезпечення у сфері управління
якістю продукції підприємств України

Нормативно-правовий акт	Питання, що регулює
1	2
ЗУ «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» [53]	Визначає правила розробки та застосування технічних регламентів для забезпечення відповідності продукції та послуг встановленим вимогам якості та безпеки.
ЗУ «Про стандартизацію» [52]	Регулює питання стандартизації в Україні, визначає загальні принципи і вимоги до стандартів якості продукції, а також процедури їх розробки та застосування.
ЗУ «Про захист прав споживачів» [49]	Забезпечує захист прав споживачів продукції, що включає вимоги до якості продукції та її безпеки для кінцевого споживача.
ЗУ «Про затвердження порядку здійснення нагляду за дотриманням вимог технічних регламентів» [48]	Дія цього Закону поширюється на відносини щодо: здійснення ринкового нагляду за продукцією, що охоплюється встановленими вимогами, крім видів продукції, зазначених у частині п'ятій цієї статті; здійснення контролю всієї продукції, крім видів продукції, зазначених у частині п'ятій цієї статті.
ЗУ «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» [50]	Регулює відносини між органами виконавчої влади, операторами ринку харчових продуктів та споживачами харчових продуктів і визначає порядок забезпечення безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, що виробляються, перебувають в обігу, ввозяться (пересилаються) на митну територію України та/або вивозяться (пересилаються) з неї.

Продовження таблиці 1.9

1	2
ЗУ «Про охорону праці» [51]	Регулює безпеку праці та умови виробництва, що впливає на якість продукції через забезпечення належних умов для працівників та зниження ризиків виробничих травм.
Державний стандарт України (ДСТУ ISO 9001:2015) [21]	Національний стандарт, що визначає вимоги до систем управління якістю, що мають на меті підвищення задоволеності споживачів через ефективне управління процесами підприємства.

Джерело: складено автором

Визначені нормативно-правові акти забезпечують правову основу для регулювання управління якістю продукції на всіх етапах її виробництва, сертифікації та постачання, що дозволяє українським підприємствам відповідати міжнародним вимогам та стандартам.

Інформаційне забезпечення є невід'ємною складовою системи управління якістю продукції на підприємствах. Воно забезпечує ефективне функціонування всіх етапів виробництва, починаючи від планування до постачання продукції кінцевому споживачу. В умовах швидких змін на ринку та технологічного прогресу, інформація стає одним із найважливіших ресурсів для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Правильне організоване інформаційне забезпечення дозволяє підприємствам своєчасно реагувати на зміни попиту, удосконалювати продукцію та процеси її виробництва. Це також дає змогу оптимізувати витрати, забезпечити високий рівень безпеки та якості продукції. Систематизація та аналіз даних щодо якості продукції допомагають виявляти слабкі місця в технологічному процесі та приймати відповідні коригувальні заходи. Крім того, інформаційне забезпечення відіграє ключову роль у взаємодії підприємства з партнерами, постачальниками, а також у процесі сертифікації та виконання стандартів якості [22].

Від ефективності збору та аналізу даних залежить здатність підприємства досягати високих результатів у конкуренції на ринку. З огляду на сучасні вимоги до управління якістю, впровадження інформаційних технологій є критично важливим для досягнення успіху в цій сфері. Інформаційне забезпечення створює основу для прийняття стратегічних рішень та розвитку

підприємства в умовах глобалізації та інноваційних змін [10].

Інформаційна система управління якістю продукції підприємства (ІСУЯП) - це сукупність взаємопов'язаних програмних, технічних та організаційних засобів, які забезпечують збір, обробку, зберігання, аналіз і передачу інформації про якість продукції на всіх етапах її виробництва і реалізації. Вона включає в себе як внутрішні, так і зовнішні джерела інформації, що дозволяє підприємству здійснювати контроль за якістю продукції, виконувати вимоги нормативних стандартів, а також оперативно реагувати на зміни умов виробництва і споживчого попиту. ІСУЯП допомагає забезпечити ефективну взаємодію між різними підрозділами, автоматизує процеси моніторингу та оцінки якості, а також дозволяє здійснювати своєчасне коригування виробничих процесів для підвищення якості продукції.

Види інформаційних систем управління якістю продукції підприємства представлено у табл. 1.10.

Таблиця 1.10

Види інформаційних систем управління якістю продукції підприємства

Тип інформаційної системи	Характеристика
Система автоматизованого управління якістю (САУЯП)	Використовується для автоматизації процесів моніторингу, аналізу та управління якістю продукції на різних етапах її виробництва. Забезпечує оперативний контроль і дає можливість автоматично коригувати процеси для підтримки високої якості.
Інтегрована система управління якістю (ІСУЯП)	Об'єднує різні підсистеми управління, включаючи управління якістю, екологією, безпекою та іншими аспектами. Підходить для великих підприємств з комплексним виробничим процесом, де важливо враховувати різні вимоги.
Система моніторингу та контролю якості продукції	Орієнтована на постійний моніторинг і контроль параметрів якості продукції на всіх етапах виробничого процесу. Використовує сучасні датчики та автоматизовані засоби збору даних для швидкої оцінки і коригування процесів.
Система управління документацією щодо якості	Зосереджена на організації та управлінні документацією, що стосується якості продукції. Включає в себе нормативно-правову документацію, сертифікати відповідності, протоколи тестувань та інші документи, необхідні для підтвердження якості продукції.
Система управління знаннями в області якості	Зосереджена на створенні, зберіганні і обміні знаннями щодо найкращих практик управління якістю. Включає в себе бази даних, навчальні матеріали та інструменти для підвищення кваліфікації працівників підприємства в питаннях управління якістю.

Джерело: складено автором на основі [35; 40]

Отже, інформаційні системи управління якістю продукції підприємства відіграють важливу роль у забезпеченні ефективного моніторингу та контролю за процесами виробництва. Вони дозволяють автоматизувати і інтегрувати різні функції, включаючи моніторинг, управління документацією та обмін знаннями, що значно підвищує якість продукції та скорочує витрати. Інтегровані системи, такі як САУЯП та ІСУЯП, об'єднують різні аспекти управління підприємством, дозволяючи підвищити ефективність усіх процесів. Використання таких систем забезпечує оперативний контроль, зменшує помилки та підтримує високий рівень відповідності міжнародним стандартам. Важливість цих систем полягає в тому, що вони допомагають підприємствам зберігати конкурентоспроможність і відповідати вимогам ринку [33].

Таким чином, можна зробити висновок, що формування системи комплексного інформаційного забезпечення управління якістю продукції підприємства є ключовим фактором для досягнення високої ефективності в умовах сучасної конкуренції. Вона дозволяє оптимізувати процеси контролю якості, забезпечити своєчасне прийняття управлінських рішень та знизити ризики помилок, що можуть виникнути внаслідок ручного введення даних або неповної інформації. Комплексна інформаційна система забезпечує інтеграцію різних елементів управлінської діяльності, таких як моніторинг, аналіз і прогнозування, що сприяє підвищенню якості продукції та оптимізації виробничих витрат. Крім того, така система допомагає в реалізації стратегічних завдань підприємства, дозволяючи своєчасно виявляти проблеми та оперативно їх вирішувати. Вона також дозволяє підприємствам ефективно відповідати на зміни ринку та зовнішнього середовища. Врахування всіх аспектів управління якістю через комплексну інформаційну систему робить процеси прозорими і зрозумілими для всіх рівнів управління. Отже, формування такої системи є необхідним для підтримки сталого розвитку підприємства та забезпечення високої конкурентоспроможності.

Висновки до розділу 1

За результатами проведеного дослідження теоретичних основ функціонування системи управління якістю продукції підприємства можна зробити наступні висновки:

1. Визначено, що якість продукції - це сукупність характеристик товару або послуги, що визначають її здатність повністю або частково задовольняти потреби та очікування споживачів, відповідати встановленим технічним вимогам, стандартам і нормам, а також забезпечувати надійність, безпеку та ефективність у процесі експлуатації. Якість включає в себе не лише фізичні та технічні властивості, а й рівень сервісу, доступність, відповідність екологічним вимогам та естетичні аспекти. Вона є результатом безперервного вдосконалення виробничих процесів, контролю та управління на всіх етапах створення продукту.

2. Встановлено, що якість продукції є ключовим фактором успішного функціонування підприємств та забезпечення їхньої конкурентоспроможності на ринку. Вона включає такі аспекти, як надійність, безпека, ефективність, довговічність, естетичні характеристики та відповідність технічним умовам. Історичний розвиток поняття якості відображає зміну підходів до її оцінки – від відповідності стандартам до орієнтації на задоволення прихованих потреб споживачів.

3. Узагальнено, що система управління якістю продукції підприємства – це сукупність організаційних структур, процесів, методів і ресурсів, спрямованих на забезпечення стабільної відповідності продукції встановленим стандартам, нормативним вимогам та очікуванням споживачів. Функціонування системи управління якістю є важливим чинником стабільного розвитку підприємства, його фінансової стійкості та довгострокового успіху.

4. Обґрунтовано, що методи управління якістю продукції підприємства охоплюють економічні, організаційні, матеріальні та виховні підходи, що забезпечують комплексний вплив на якість. Економічні та матеріальні методи

мотивують працівників до покращення продукції через фінансові стимули, тоді як організаційно-розпорядницькі методи встановлюють чіткі стандарти та регламенти. Виховні методи спрямовані на формування культури якості та відповідальності серед персоналу. Поєднання цих методів сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємства та задоволенню вимог споживачів.

5. Узагальнено, що оцінка ефективності системи управління якістю продукції підприємства є важливим інструментом для забезпечення його стабільного розвитку та конкурентоспроможності. В умовах сучасного ринку якість продукції стає визначальним фактором успіху, адже споживачі віддають перевагу товарам, що відповідають високим стандартам. Для підприємств важливо не лише впроваджувати систему управління якістю, а й регулярно аналізувати її результативність.

6. Обґрунтовано, що адаптована методика комплексного оцінювання ефективності системи управління якістю продукції на промислових підприємствах передбачає проведення оцінки таких складових системи управління якістю, як якість продукції, якість виробництва, якість організації. Такий підхід дозволяє максимально врахувати думку персоналу підприємства про ефективність системи управління якістю, виокремити ключові проблеми у функціонуванні системи управління якістю та запропонувати актуальні шляхи її удосконалення.

7. Доведено, що нормативно-правове забезпечення відносин у сфері управління якістю продукції підприємств є важливою складовою ефективного функціонування будь-якої організації. Воно визначає основні правила, стандарти та вимоги до процесів виробництва, які сприяють досягненню високої якості продукції. Комплексна інформаційна система забезпечує інтеграцію різних елементів управлінської діяльності, таких як моніторинг, аналіз і прогнозування, що сприяє підвищенню якості продукції та оптимізації виробничих витрат. Крім того, така система допомагає в реалізації стратегічних завдань підприємства, дозволяючи своєчасно виявляти проблеми та оперативно їх вирішувати.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА СТАНУ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ ДП «КОРОСТИШІВСЬКИЙ ЛІСГОСП АПК»

2.1. Організаційно-управлінський аналіз підприємства

Об'єктом дослідження актуальних питань розвитку системи управління якістю продукції підприємства обрано Дочірнє підприємство «Коростишівський лісгосп АПК» Житомирського обласного комунального підприємства «Житомироблагроліс» (далі – ДП «Коростишівський лісгосп АПК»).

ДП «Коростишівський лісгосп АПК» організований в 2002 році на базі лісів, які знаходились в порядкуванні колишніх колгоспів і радгоспів, а в 2000 році були об'єднані в спеціалізовані підприємства (лісництва). До складу лісгоспу входило два лісництва (Старосілецьке та Шахворостівське) [43].

Згідно наказу від 25.02.2010 року № 8 Житомирського обласного комунального агролісогосподарського підприємства «Житомироблагроліс» Житомирської обласної ради «Про реорганізацію деяких дочірніх підприємств ЖОКАП «Житомироблагроліс» були реорганізовані дочірні підприємства «Андрушівське лісництво АПК», «Брусилівське лісництво АПК», «Попільнянське лісництво АПК» шляхом їх приєднання до дочірнього підприємства Коростишівський лісгосп АПК.

Згідно лісорослинного районування України територія лісгоспу відноситься до лісорослинної зони (лісогосподарської області) Полісся, Західно – і Центральнополіського лісогосподарського округу та Центральнополіського лісогосподарського району – Коростишівського адміністративного району, а Андрушівський, Попільнянський і Ружинський адміністративні райони відносяться до північного району Дністровсько-Дніпровського лісостепоного округу Лісостепової зони [43].

Організаційно-правова характеристика підприємства
ДП «Коростишівський лісгосп АПК» представлена у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Організаційно-правова характеристика підприємства

ІП «Євроголд Індестріз ЛТД»

Ознаки	Характеристика
Повне найменування юридичної особи	ДОЧІРНЄ ПІДПРИЄМСТВО КОРОСТИШІВСЬКИЙ ЛІСГОСП АПК ЖИТОМИРСЬКОГО ОБЛАСНОГО КОМУНАЛЬНОГО АГРОЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА ЖИТОМИРОБЛАГРОЛІС ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
Скорочена назва	ДП «Коростишівський лісгосп АПК»
Статус юридичної особи	Зареєстровано
Код ЄДРПОУ	32062890
Дата реєстрації	21.08.2002 р.
Уповноважені особи	Зюбак Михайло Михайлович
Організаційно-правова форма	Дочірнє підприємство
Розмір статутного капіталу	1 000,00 грн.
Форма власності	Комунальна
Види діяльності	Основний: 02.10 Лісівництво та інша діяльність у лісовому господарстві Інші: 01.29 Вирощування інших багаторічних культур 01.70 Мисливство, відловлювання тварин і надання пов'язаних із ними послуг 02.20 Лісозаготівлі
Місцезнаходження юридичної особи	12504, ЖИТОМИРСЬКА область, ЖИТОМИРСЬКИЙ район, місто КОРОСТИШІВ, вулиця РІЗДВЯНА, будинок 80-А

Джерело: складено автором за даними підприємства

Отже, юридична особа ДП «Коростишівський лісгосп АПК» ЖОКАП «ЖИТОМИРОБЛАГРОЛІС», код ЄДРПОУ 32062890, було зареєстровано 21.08.2002 р. Розмір статутного капіталу юридичної особи складає 1 000,00 грн. На момент останнього оновлення даних 27.03.2025 р. стан юридичної особи - зареєстровано. Уповноваженою особою юридичної особи ДП «Коростишівський лісгосп АПК» є Зюбак Михайло Михайлович.

Район розташування ДП «Коростишівський лісгосп АПК» відноситься до числа сільськогосподарських районів області з вирощування зернових і овочевих культур, а також розвитку тваринництва м'ясо-молочного

направлення. Провідною галуззю народного господарства являється аграрний сектор, який займається вирощуванням зернових та технічних культур. Переробкою деревини лісгосп не займається.

Лісистість адміністративних районів, на території яких розташований лісгосп складає 22,0%. Ліси на території районів розташовані не рівномірно.

В 2015 р. в лісах ДП «Коростишівський лісгосп АПК» в цілому було заготовлено 89,4 тис.м³ ліквідної деревини, в т.ч. ділової 27,5 тис.м³. Із загального обсягу заготовленої ліквідної і ділової деревини хвойні породи складають відповідно 15.19 тис.м³ (4.8 тис.м³), твердолистяні породи – 17.88 тис.м³ (8.0 тис.м³), м'яколистяні породи – 56.32 тис.м³ (14.7 тис.м³). Основні асортименти, які заготовлюються в лісгоспі пиловник хвойних порід 72%, дрова паливні 28% [43].

Найбільшими споживачами деревини на внутрішньому ринку є: ПАТ «Житомирське АТП» 2%, ТОВ «Л-ТРАНС» 11%, ТОВ «Д-Форест» 13%, на зовнішньому ринку Forte Vita Enterprises(Кіпр)-3%, Europe Woodsupplirs(Великобританія)-19%, Woscporation Commonwethof (Домініка)-11%. Найбільшим попитом в споживачів користується пиловник 4-6 м та паливні дрова.

Район розташування ДП «Коростишівський лісгосп АПК» характеризується достатньо розвинутою мережею шляхів транспорту загального користування. Основними транспортними магістралями в зоні діяльності лісгоспу є міжнародна автомобільна дорога Київ-Чоп М-06, регіональна автомобільна дорога Житомир-Попільня-Сквира-Ставище Р-18, територіальні автомобільні дороги: Житомир-Андрушівка-Володарка Т-06-09, Ставище-Брусилів-Попільня Т-06-11, залізниця Київ-Козятин-Жмеринка,Житомир-Фастів,протяжність яких в межах зони діяльності лісгоспу складає 121.8км.

Крім того, територію ДП «Коростишівський лісгосп АПК» в різних напрямках перетинають дороги з твердим покриттям місцевого значення, протяжність яких в районах складає: Андрушівський - 339.2 км, Брусилівський

- 348.7 км, Коростишівський – 56.0 км, Попільнянський - 308.6 км, Ружинський – 254.2 км., які використовуються для вивезення лісової продукції. Протяжність лісгосподарських доріг(відомчих) на території лісгоспу з твердим покриттям 14 км. Загальна протяжність шляхів транспорту за нормативами на 1000 га площі складає 40 км, а ступінь забезпеченості відповідно до нормативів 35%.

Більшість лісових доріг має невисокий технічний стан, на них відсутні паспорти, час експлуатації раніше збудованих чи поліпшених доріг перевищує 30 років і вони потребують капітального ремонту. Тому, у ревізійному періоді необхідно приділити увагу будівництва нових та капітальному ремонту доріг, раніше побудованих [43].

Господарська діяльність ДП «Коростишівський лісгосп АПК» спрямована на виконання лісгосподарських, лісокультурних, протипожежних та природоохоронних заходів з метою раціонального використання природних ресурсів охорони навколишнього природного середовища.

Напрями діяльності у лісовому господарстві ДП «Коростишівський лісгосп АПК» представлено у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Напрями діяльності у лісовому господарстві
ДП «Коростишівський лісгосп АПК»

Напрямок діяльності	Види господарської діяльності
1	2
Лісозаготівля	Надання основних та допоміжних послуг у лісовому господарстві Лісівництво та інша діяльність у лісовому господарстві Вирощування інших багаторічних культур
Виробництво	Лісопильне та стругальне виробництво Ведення діяльності, пов'язане з побічним користування лісом Виготовлення, переробка та реалізація сировини, лісоматеріалів, інших матеріалів Організація оптової, роздрібної торгівлі лісопродукцією, продукцією переробки, продукцією виробничо-технічного призначення Організація та експлуатація складів (як власних, так і орендованих) для зберігання експортно-імпорتنих вантажів та продукції внутрішнього ринку Виробництво(виготовлення, випуск): сільськогосподарської продукції; продукції виробничо-технічного призначення; будівельних матеріалів.

Продовження таблиці 2.2

1	2
Лісовідновлення та лісорозведення	Здійснення заходів щодо раціонального використання лісів, їх відновлення та збереження Ведення обліку лісів Проведення заходів щодо посилення водоохоронних, захисних, санітарно-гігієнічних, оздоровчих та інших функцій лісу Забезпечення додержання встановленого режиму на територіях і об'єктах природо заповідного фонду Прогнозування та вирішення проблем ефективного використання лісових ресурсів Контроль за раціональним веденням лісозаготівельних робіт та використанням лісових ресурсів Організація ведення лісового господарства Забезпечення охорони лісів і захисних лісонасаджень від незаконних рубок, пошкоджень, самовільного сінокосіння, випасу худоби та інших порушень Проведення грошової оцінки лісу на лісосіках
Зовнішньоекономічна діяльність	Експорт та імпорт товарів і продукції Розрахункові операції з іноземними суб'єктами господарської діяльності За погодженням з засновником спільна підприємницька діяльність з іноземними суб'єктами господарської діяльності, що включає створення спільних підприємств різних видів і форм, проведення спільних господарських операцій та спільне володіння майном, як на території України так і за її межами Інші види зовнішньоекономічної діяльності, не заборонені чинним законодавством України
Інші послуги	Посередницьких при купівлі, продажу товарів народного споживання та продукції лісо виробничої та лісопереробної діяльності Перевезення вантажів дорожніми транспортними засобами Інформаційних, постачальницько-збутових З ремонту техніки, яка зайнята в лісовому господарстві З організації переробки сировини. Рекламна діяльність Відкриття фірмових спеціалізованих крамниць, створення оптових та дрібнооптових баз Інші види діяльності, які не потребують ліцензуванню і отримання дозволу та не заборонені чинним законодавством України

Джерело: складено автором за даними підприємства

Отже, лісове господарство в економіці району розташування ДП «Коростишівський лісгосп АПК» займає провідне місце. Основні напрямки розвитку ДП «Коростишівський лісгосп АПК» – виконання планових завдань по виробництву товарів народного споживання і задоволення місцевих потреб в деревині. Лісові ресурси лісгоспу являються основною базою лісозаготівельної

промисловістю, де роботою зайнята значна частина місцевого населення.

Загальна потреба району у деревині з лісів лісгоспу задовольняється на 100%. Наявні в лісовому фонді сільськогосподарські угіддя використовуються для потреб ДП «Коростишівський лісгосп АПК», а також для лісової охорони, робітників і службовців лісгоспу. Значення сільськогосподарських угідь в кормовому балансі району розташування лісгоспу незначне [43].

Випас худоби в лісовому фонді проводиться мешканцями навколишніх сіл. Негативного впливу випас худоби на окремі категорії лісових ділянок при проведенні лісовпорядкування не виявлено.

Крім задоволення потреб народного господарства в деревині і продукції побічних лісових користувань, лісові насадження мають важливе природоохоронне і рекреаційне значення.

Організаційна структура управління ДП «Коростишівський лісгосп АПК» – це сукупність взаємопов’язаних підрозділів і посадових осіб, які забезпечують ефективне функціонування підприємства, управління лісовим господарством та контроль за використанням природних ресурсів. Сформована структура управління ДП «Коростишівський лісгосп АПК» наведена на рис. 2.1.

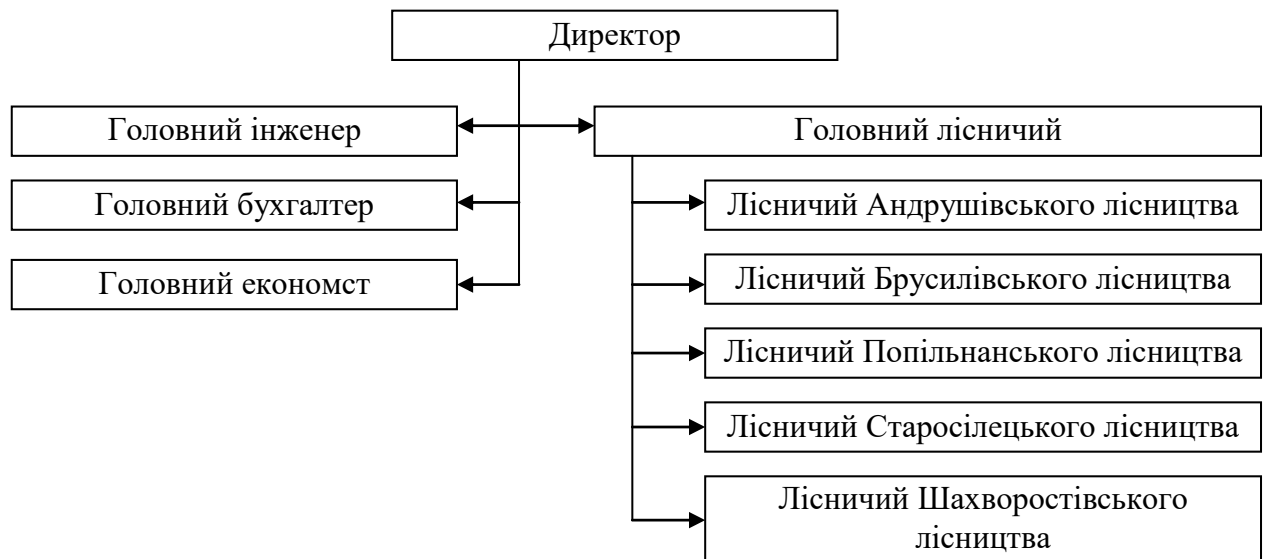

Рис. 2.1. Організаційна структура управління
ДП «Коростишівський лісгосп АПК»

Джерело: складено автором за даними підприємства

Визначена організаційна структура ДП «Коростишівський лісгосп АПК» забезпечує ефективне управління ресурсами підприємства, оптимізацію виробничих процесів та стійкий розвиток лісового господарства.

Відокремлені підрозділи ДП «Коростишівський лісгосп АПК» та їх площа представлено у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Відокремлені підрозділи ДП «Коростишівський лісгосп АПК» та їх площа

Найменування лісництв	Адміністративні райони	Площа, га
Старосілецьке	Село Новогородецьке Коростишівського р-ну Житомирської обл.	3657,5
Шахворостівське	Село Шахворостівка Коростишівського р-ну Житомирської обл.	4633,6
Попільнянське	Селище Попільня вул. Б. Хмельницького, 34 Житомирської обл.	3170,2
Брусилівське	Селище Брусилів вул. Лесі Українки, 73 Житомирської обл.	2125,9
Андрушівське	Місто Андрушівка Андрушівського р-ну Житомирської обл.	4367,5
Всього по лісгоспу:		17954,7
В т.ч за адмінрайонами	Андрушівський	2128,1
	Брусилівський	2125,9
	Коростишівський	8291,1
	Попільнянський	3170,2
	Ружинський	2239,4

Джерело: складено автором за даними підприємства

Таким чином, можна зробити висновок, що ДП «Коростишівський лісгосп АПК» є важливим підприємством лісового господарства Житомирської області, яке забезпечує заготівлю, переробку та реалізацію деревини на внутрішньому та зовнішньому ринках. Наразі підприємство має достатній виробничий потенціал, розвинену інфраструктуру та стабільні партнерські зв'язки, що дозволяє йому підтримувати високий рівень економічної діяльності. Основними викликами для лісгоспу є необхідність впровадження сучасних екологічних стандартів, зменшення негативного впливу на довкілля, підвищення ефективності використання лісових ресурсів та боротьба з нелегальними вирубками. Також важливим є оновлення технічного оснащення та цифровізація управлінських процесів.

2.2. Діагностика фінансово-економічного стану підприємства

Діагностика фінансово-економічного стану підприємства є важливим інструментом для оцінки його ефективності, фінансової стабільності та перспектив розвитку. Вона дозволяє виявити сильні та слабкі сторони господарської діяльності, а також визначити ризики, які можуть впливати на фінансові результати. Систематичний аналіз фінансового стану допомагає керівництву підприємства приймати обґрунтовані управлінські рішення та розробляти стратегії подальшого розвитку.

Основними завданнями діагностики є оцінка ліквідності, платоспроможності, прибутковості, фінансової стійкості та ділової активності підприємства. Також вона включає аналіз динаміки основних фінансових показників, структури капіталу та ефективності використання ресурсів. Завдяки проведенню такої діагностики можна виявити проблемні аспекти діяльності підприємства та розробити заходи щодо їх усунення.

Необхідність фінансово-економічної діагностики обумовлена високою конкуренцією, змінами у зовнішньому середовищі та постійною еволюцією ринкових умов. Вона є важливим інструментом для підвищення фінансової стійкості підприємства, оскільки дозволяє мінімізувати ризики банкрутства та забезпечити стабільний розвиток.

Діагностика включає як внутрішній аналіз для управлінських рішень, так і зовнішній аналіз, який проводиться інвесторами, кредиторами та іншими зацікавленими сторонами. Важливим аспектом є використання сучасних методів аналізу, таких як SWOT-аналіз, PEST-аналіз, факторний аналіз та прогнозування фінансових показників. Отже, фінансово-економічна діагностика є невід'ємною частиною управління підприємством, оскільки дозволяє забезпечити його стабільне функціонування, ефективне використання ресурсів та конкурентоспроможність на ринку.

Динаміка формування основних економічних показників діяльності ДП «Коростишівський лісгосп АПК» представлена у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Основні економічні показники діяльності ДП «Коростишівський лісгосп АПК»

Показники	Роки			2024 р. до 2022 р.	
	2022 р.	2023 р.	2024 р.	+, –	%
Чистий дохід, тис. грн.	60630,1	67352,3	61464,8	834,7	1,38
Валовий прибуток, тис. грн.	23099,1	26724,6	23581,6	482,5	2,09
Чистий прибуток, тис. грн.	730,3	705,4	866,5	136,2	18,65
Середньорічна вартість активів, тис. грн.	18855,7	19506,1	19533,4	677,8	3,59
Середньорічна вартість необоротних активів, тис. грн.	6381,3	6538,5	6509,6	128,3	2,01
Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн.	12474,4	12967,6	13023,8	549,5	4,40
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	98	98	97	-1	-1,02
Фондовіддача, грн.	9,50	10,30	9,44	-0,06	-0,62
Фондоозброєність, тис. грн /ос.	65,12	66,72	67,11	1,99	3,06
Продуктивність праці, тис. грн. /ос.	618,67	687,27	633,66	14,98	2,42
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	4,86	5,19	4,72	-0,14	-2,90

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства

Аналіз основних економічних показників діяльності ДП «Коростишівський лісгосп АПК» свідчить про певну стабільність у його функціонуванні, проте є і деякі негативні тенденції. Чистий дохід підприємства у 2024 році порівняно з 2022 роком зріс лише на 1,38%, що вказує на уповільнення темпів зростання виручки. Валовий прибуток також збільшився несуттєво – на 2,09%, що може свідчити про збереження рівня собівартості продукції або незначне підвищення цін. Позитивним моментом є зростання чистого прибутку на 18,65%, що свідчить про покращення фінансового результату підприємства. Це може бути результатом оптимізації витрат або підвищення ефективності управління ресурсами.

Також спостерігається збільшення середньорічної вартості активів на 3,59%, що вказує на оновлення чи розширення матеріальної бази підприємства. Водночас, середньорічна вартість оборотних активів зросла на 4,40%, що свідчить про можливе збільшення запасів або дебіторської заборгованості. Незначне зменшення середньооблікової чисельності працівників (-1,02%) може

вказувати на оптимізацію трудових ресурсів або проблеми з кадровим забезпеченням. Негативним сигналом є зниження фондівіддачі на 0,62%, що може свідчити про менш ефективне використання основних засобів. Також зменшився коефіцієнт оборотності оборотних активів (-2,90%), що може говорити про уповільнення обороту капіталу або зростання залишків продукції.

Отже, загальний фінансово-економічний стан підприємства ДП «Коростишівський лісгосп АПК» залишається стабільним, проте певні негативні зміни у фондівіддачі та оборотності активів вимагають уваги керівництва для підтримання ефективності діяльності в майбутньому.

Майновий стан підприємства є одним із ключових факторів, що визначають його фінансову стійкість, конкурентоспроможність і можливості подальшого розвитку. Діагностика майнового стану дозволяє оцінити структуру активів, їхню ліквідність, ефективність використання та ступінь зносу основних засобів. Вона є важливою складовою комплексного аналізу фінансово-економічного стану підприємства, оскільки дає змогу виявити сильні та слабкі сторони в управлінні ресурсами. Оцінка майнового стану допомагає керівництву приймати обґрунтовані рішення щодо інвестування, модернізації та оновлення активів. Основними показниками діагностики є співвідношення між необоротними та оборотними активами, рівень фондівіддачі, коефіцієнти ліквідності та оборотності.

Аналіз майнового стану також дозволяє визначити фінансові ризики, пов'язані з недостатньою платоспроможністю або надмірною залежністю від позикового капіталу. У сучасних умовах ефективне управління майном підприємства є запорукою його стабільного функціонування та розвитку. Проведення такої діагностики на регулярній основі сприяє своєчасному виявленню проблем і розробці стратегій їхнього усунення. Таким чином, діагностика майнового стану є важливим інструментом для підвищення ефективності діяльності підприємства.

Характеристика майна підприємства ДП «Коростишівський лісгосп АПК» та джерел його формування за балансом представлена у табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Характеристика майна підприємства ДП «Коростишівський лісгосп АПК»
та джерел його формування за балансом

Показники	2022 р.		2023 р.		2024 р.		2024 р. до 2022 р.		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	+, –	%	п.с.
Активи									
1. Необоротні активи:	6900,8	35,5	6176,2	31,6	6843,0	35,1	-57,8	-0,84	-0,40
в т.ч. основні засоби	4438,9	22,8	3708,7	18,9	4824,0	24,7	385,1	8,68	1,91
2. Оборотні активи	12536,8	64,5	13398,4	68,4	12649,2	64,9	112,4	0,90	0,40
в т.ч. запаси	4952,8	25,5	4289,7	21,9	3190,9	16,4	-1761,9	-35,57	-9,11
дебіторська заборговність	4173,6	21,5	4511,4	23,0	4347,0	22,3	173,4	4,15	0,83
грошові кошти	140,7	0,7	181,7	0,9	166,6	0,9	25,9	18,41	0,13
Пасиви									
1. Власний капітал	5932,3	30,5	6277,1	32,1	6743,6	34,6	811,3	13,68	4,08
в т.ч. нерозподілений прибуток	1817,9	9,4	720,3	3,7	503,3	2,6	-1314,6	-72,31	-6,77
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	11687,4	60,1	12577,2	64,3	12245,3	62,8	557,9	4,77	2,69
3. Поточні зобов'язання і забезпечення	19437,6	100,0	19574,6	100,0	19492,2	100,0	54,6	0,28	x
Баланс	1817,9	9,4	720,3	3,7	503,3	2,6	-1314,6	-72,31	-6,77

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства

Аналіз структури активів та пасивів ДП «Коростишівський лісгосп АПК» показує відносну стабільність майнового стану підприємства. Частка необоротних активів у 2024 році становить 35,1%, що майже дорівнює рівню 2022 року, однак спостерігається їхнє зменшення в 2023 році. Основні засоби зросли на 8,68% у 2024 році порівняно з 2022 роком, що свідчить про оновлення матеріально-технічної бази. Оборотні активи залишаються домінуючою частиною активів, хоча їхня частка зменшилася на 0,40 п.с. У структурі оборотних активів відбулося значне скорочення запасів – на 35,57%, що може свідчити про ефективніше управління матеріальними ресурсами.

Водночас дебіторська заборгованість зросла на 4,15%, що може свідчити про зростання ризику неплатежів.

Власний капітал підприємства збільшився на 13,68%, що є позитивною тенденцією. Однак нерозподілений прибуток скоротився на 72,31%, що може вказувати на значні витрати або виплати дивідендів. Довгострокові зобов'язання зросли на 4,77%, що може свідчити про залучення додаткового фінансування для розвитку.

Загальний майновий стан підприємства ДП «Коростишівський лісгосп АПК» залишається стабільним, але необхідно звернути увагу на зростання дебіторської заборгованості та зменшення запасів.

Діагностика фінансових результатів діяльності підприємства є важливим інструментом для оцінки ефективності його функціонування. Вона дозволяє аналізувати рівень прибутковості, рентабельності та інші фінансові показники, що визначають успішність підприємства на ринку. Враховуючи високий рівень конкуренції в різних галузях, оцінка фінансових результатів дозволяє виявити сильні та слабкі сторони діяльності підприємства, що є основою для прийняття стратегічних рішень. Оцінка фінансових результатів допомагає також визначити вплив зовнішніх і внутрішніх факторів на діяльність підприємства, таких як зміни в ринкових умовах, податковому середовищі чи в ефективності управління.

Зазначена діагностика включає аналіз таких показників, як чистий прибуток, валовий прибуток, рентабельність, динаміка доходів та витрат, що є основою для виявлення тенденцій розвитку підприємства. Застосування методів фінансового аналізу дозволяє підприємству оптимізувати свою діяльність і сприяти підвищенню економічної ефективності. Оцінка фінансових результатів також важлива для зацікавлених сторін, таких як інвестори, кредитори та акціонери, оскільки вони можуть використовувати ці дані для ухвалення рішень щодо подальшого фінансування або співпраці з підприємством. Загалом, діагностика фінансових результатів є критичним етапом у процесі управління підприємством, оскільки вона дозволяє забезпечити стійкий розвиток і

фінансову стабільність.

Механізм формування фінансових результатів діяльності підприємства ДП «Коростишівський лісгосп АПК» проаналізовано у табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Механізм формування фінансових результатів діяльності підприємства ДП «Коростишівський лісгосп АПК», тис.грн.

Показники	Роки			2024 р. до 2022 р.	
	2022 р.	2023 р.	2024 р.	+, –	%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	60630,1	67352,3	61464,8	834,7	1,38
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	37531,0	40627,7	37883,2	352,2	0,94
Валовий прибуток	23099,1	26724,6	23581,6	482,5	2,09
Інші операційні доходи	259,5	71,7	415,9	156,4	60,27
Інші операційні витрати	22467,2	26037,1	22875,2	408,0	1,82
Фінансовий результат від операційної діяльності	891,4	759,2	1122,3	230,9	25,90
Інші витрати	98,1	0,0	30,1	-68,0	-69,32
Фінансовий результат до оподаткування	793,3	759,2	1092,2	298,9	37,68
Чистий фінансовий результат	730,3	705,4	866,5	136,2	18,65

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства

Аналіз фінансових результатів діяльності ДП «Коростишівський лісгосп АПК» за період з 2022 по 2024 рік показує позитивні тенденції в основних фінансових показниках. Чистий дохід від реалізації продукції в 2024 році склав 61464,8 тис. грн, що на 834,7 тис. грн більше порівняно з 2022 роком, що відображає зростання на 1,38%. Валовий прибуток підприємства залишився на високому рівні, досягнувши 23581,6 тис. грн, що на 482,5 тис. грн більше порівняно з попереднім роком, зростання склало 2,09%. Собівартість реалізованої продукції не змінилася суттєво, збільшившись на 352,2 тис. грн, що також сприяло покращенню фінансових результатів. Однак відбулося значне зниження інших операційних доходів, з 259,5 тис. грн у 2022 році до 71,7 тис. грн у 2023 році, що вказує на певне зменшення інших джерел доходу. Водночас, фінансовий результат від операційної діяльності зріс на 230,9 тис. грн, досягнувши 1122,3 тис. грн, що є свідченням ефективності операційної

діяльності підприємства. Зменшення інших витрат, з 98,1 тис. грн до 0,0 тис. грн, сприяло поліпшенню чистого фінансового результату, який у 2024 році досяг 866,5 тис. грн, збільшившись на 136,2 тис. грн або на 18,65% порівняно з 2022 роком. Оцінка показників свідчить про позитивну динаміку фінансових результатів підприємства ДП «Коростишівський лісгосп АПК» та його здатність ефективно управляти витратами та доходами.

Динаміка показників оцінки фінансового стану підприємства ДП «Коростишівський лісгосп АПК» представлена у табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Динаміка показників оцінки фінансового стану
підприємства ДП «Коростишівський лісгосп АПК»

Показники	Роки			2024 р. до 2022 р.	
	2022 р.	2023 р.	2024 р.	+, –	%
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,07	1,07	1,03	-0,04	-3,70
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,01	0,01	0,01	0,00	13,01
Чистий оборотний капітал, тис.грн.	849,4	821,2	403,9	-445,5	-52,45
Коефіцієнт автономії	0,31	0,32	0,35	0,04	13,36
Коефіцієнт фінансової залежності	3,28	3,12	2,89	-0,39	-11,78
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,44	0,47	0,53	0,09	20,42
Коефіцієнт оборотності активів	3,22	3,45	3,15	-0,07	-2,14
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	10,42	11,03	9,44	-0,97	-9,35
Рентабельність господарської діяльності, %	1,32	1,14	1,80	0,48	х
Рентабельність власного капіталу, %	12,55	11,56	13,31	0,76	х
Рентабельність продукції, %	61,55	65,78	62,25	0,70	х

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства

Аналіз показав, що коефіцієнт загальної ліквідності знизився з 1,07 у 2022 році до 1,03 у 2024 році, що свідчить про незначне погіршення здатності підприємства покривати свої поточні зобов'язання за рахунок поточних активів. Коефіцієнт абсолютної ліквідності залишився без змін, що вказує на збереження низького рівня високоякісних ліквідних активів. Чистий оборотний капітал скоротився на 445,5 тис. грн, що свідчить про зменшення фінансових резервів для покриття поточних зобов'язань. Водночас, коефіцієнт автономії покращився на 0,04 пункти, що свідчить про зростання частки власного

капіталу в загальній структурі пасивів підприємства, а коефіцієнт фінансової залежності знизився, що є позитивним знаком для фінансової незалежності.

Показник фінансової стійкості збільшився на 0,09 пункти, що свідчить про поліпшення здатності підприємства справлятися з фінансовими труднощами. Однак коефіцієнт оборотності активів знизився, що може вказувати на неефективне використання активів підприємства, а коефіцієнт оборотності власного капіталу зменшився, що може свідчити про зниження ефективності його використання. Рентабельність господарської діяльності та рентабельність власного капіталу збільшилися, що відображає покращення ефективності операційної діяльності. Рентабельність продукції залишилася на високому рівні, що свідчить про стабільну прибутковість основної діяльності підприємства.

Таким чином, можна зробити висновок, що в цілому, фінансовий стан підприємства ДП «Коростишівський лісгосп АПК» показує змішані результати, що вимагає подальшого моніторингу та оптимізації фінансової стратегії.

2.3. Оцінка стану та системи управління якістю продукції на підприємстві

Управління якістю продукції на підприємстві ДП «Коростишівський лісгосп АПК» є ключовим фактором забезпечення його стабільного розвитку та конкурентоспроможності. Висока якість лісопродукції сприяє зміцненню довіри споживачів, розширенню ринків збуту та підвищенню прибутковості підприємства. Для досягнення цих цілей впроваджуються ефективні методи контролю та вдосконалення виробничих процесів. Важливу роль у системі управління якістю відіграє відповідність продукції державним стандартам та міжнародним екологічним вимогам [60].

Використання сучасних технологій та належний контроль за заготівлею і переробкою деревини дозволяють мінімізувати втрати та підвищити ефективність виробництва. Дотримання принципів сталого лісокористування

забезпечує не лише якість продукції, а й відповідальне ставлення до природних ресурсів. Таким чином, управління якістю є важливим інструментом підвищення ефективності діяльності ДП «Коростишівський лісгосп АПК» та зміцнення його позицій на ринку.

Система управління якістю продукції на підприємстві ДП «Коростишівський лісгосп АПК» – це комплекс заходів, методів і процедур, спрямованих на забезпечення відповідності лісопродукції встановленим стандартам і вимогам споживачів. Вона включає контроль усіх етапів виробництва – від заготівлі деревини до її переробки та реалізації. Основними складовими системи є стандартизація, сертифікація, контроль якості сировини та готової продукції, а також впровадження сучасних технологій і екологічно безпечних методів роботи [37; 47].

ДП «Коростишівський лісгосп АПК» дотримується принципів сталого лісокористування, що передбачає відповідальне ведення лісового господарства та мінімізацію негативного впливу на навколишнє середовище. Важливу роль відіграє система сертифікації FSC (Лісової опікунської ради), яка підтверджує екологічність та відповідальне походження продукції. Крім того, підприємство застосовує сучасні методи контролю якості, що дає змогу виявляти та усувати дефекти на ранніх стадіях виробничого процесу.

Система управління якістю також передбачає постійне навчання персоналу, удосконалення виробничих процесів та використання інноваційних технологій для підвищення конкурентоспроможності продукції. Це дозволяє підприємству не лише покращувати якість товарів, а й знижувати виробничі витрати та підвищувати рівень довіри з боку партнерів і споживачів [70].

Елементи системи управління якістю продукції на підприємстві ДП «Коростишівський лісгосп АПК» представлено у табл. 2.8.

Представлена система дозволяє підприємству ДП «Коростишівський лісгосп АПК» забезпечувати високу якість продукції, зберігати довіру споживачів, розвивати екологічно відповідальне виробництво та підвищувати фінансовий результат.

Таблиця 2.8

Елементи системи управління якістю продукції на підприємстві
ДП «Коростишівський лісгосп АПК»

Елемент системи	Характеристика
Стандартизація та сертифікація	Використання державних і міжнародних стандартів (зокрема FSC) для контролю відповідності продукції вимогам якості та екологічної безпеки.
Контроль сировини	Перевірка якості деревини, що надходить у виробництво, оцінка відповідності її фізико-механічних характеристик нормам.
Контроль технологічного процесу	Здійснення контролю на кожному етапі виробництва – від заготівлі до переробки та зберігання продукції.
Випробування та тестування	Лабораторний та візуальний контроль готової продукції для забезпечення відповідності заданим параметрам.
Екологічна відповідальність	Використання технологій сталого лісокористування, зменшення відходів та контроль екологічного впливу діяльності підприємства.
Навчання персоналу	Проведення регулярного підвищення кваліфікації працівників, навчання сучасним методам контролю якості.
Система управління ризиками	Виявлення потенційних ризиків для якості продукції, впровадження механізмів попередження дефектів.
Зворотний зв'язок із споживачами	Аналіз скарг, пропозицій та побажань клієнтів для вдосконалення процесу виробництва та підвищення якості продукції.
Аудит та внутрішній моніторинг	Проведення регулярних перевірок якості продукції та відповідності виробничих процесів встановленим стандартам.
Інновації та вдосконалення	Впровадження новітніх технологій у виробництво для підвищення якості та конкурентоспроможності продукції.

Джерело: складено автором

ДП «Коростишівський лісгосп АПК» виготовляє широкий асортимент продукції, що відповідає потребам різних галузей промисловості та населення. Серед основних видів продукції – ділова деревина, пиломатеріали, паливні дрова, технологічна тріска, а також посадковий матеріал. Окрім цього, підприємство займається заготівлею та реалізацією новорічних ялинок, що є сезонним напрямом його діяльності. Завдяки впровадженню сучасних технологій та раціональному використанню лісових ресурсів, ДП «Коростишівський лісгосп АПК» забезпечує високу якість продукції та її відповідність екологічним стандартам. Різноманітність продукції підприємства сприяє його конкурентоспроможності на ринку.

Види продукції, які виготовляє ДП «Коростишівський лісгосп АПК» представлено у табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Види продукції, які виготовляє ДП «Коростишівський лісгосп АПК»

Вид продукції	Опис
Ділова деревина	Високоякісна деревина для будівництва, меблевого виробництва та деревообробної промисловості. Включає хвойні та листяні породи.
Пиломатеріали	Дошки, бруси, рейки та інші вироби з обробленої деревини, які використовуються в будівництві та виробництві меблів.
Дрова паливні	Деревина, призначена для опалення житлових і промислових приміщень, виготовляється у вигляді колотих поліна або чурбачків.
Технологічна тріска	Подрібнена деревина, що використовується для виробництва паперу, деревних плит, паливних гранул та брикетів.
Лісоматеріали для виробництва шпону та фанери	Високоякісна сировина для виготовлення шпону, фанери та інших деревних композитних матеріалів.
Посадковий матеріал	Саджанці дерев (хвойних та листяних порід), які використовуються для лісовідновлення, озеленення та створення захисних насаджень.
Супутня продукція лісового господарства	Смола, кора, лікарські рослини, гриби та ягоди, які можуть бути заготовлені в межах лісового фонду.

Джерело: складено автором за даними підприємства

Продукція ДП «Коростишівський лісгосп АПК» користується попитом у будівельній, деревообробній, меблевій, енергетичній та інших галузях промисловості.

Вимоги до якості продукції та дотримання їх значень на підприємстві ДП «Коростишівський лісгосп АПК» наведені у табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Вимоги до якості окремих видів продукції та дотримання їх значень на підприємстві ДП «Коростишівський лісгосп АПК»

Вид продукції	Стандарти, що регулюють якість	Параметри якості	Значення параметрів по підприємству
Лісоматеріали круглі	ДСТУ 9462:2020, ГОСТ 9463-88	Вологість, розмір, клас якості деревини	Вологість – до 22%, точність розмірів ± 5 мм
Деревина паливна	ДСТУ 3243-95	Вологість, довжина, наявність кори	Вологість – не більше 50%, довжина – 1-2 м
Пиломатеріали	ДСТУ 8486:2021, ГОСТ 26002-83	Вологість, розмір, відсутність дефектів	Вологість – 12-18%, мінімальна кількість сучків
Лісоматеріали для виробництва шпону та фанери	ДСТУ 7895:2015	Гладкість, товщина, обробка поверхні	Відсутність тріщин, рівномірність текстури
Лісові саджанці	ДСТУ 8082:2015	Сортність, вік, коренева система	Висока приживлюваність, відповідність віку

Джерело: складено автором за даними підприємства

Отже, ДП «Коростишівський лісгосп АПК» дотримується встановлених державних та міжнародних стандартів якості, що регулюють характеристики його продукції. Основні вимоги включають контроль вологості, точність розмірів, відсутність дефектів та відповідність сортності. Високі стандарти забезпечують конкурентоспроможність продукції на ринку та сприяють її екологічній безпечності. Дотримання вимог якості є ключовим фактором стабільного розвитку підприємства та підвищення його репутації серед споживачів.

Динаміка фактичних показників якості різних видів продукції ДП «Коростишівський лісгосп АПК» у 2022-2024 роках представлена у табл. 2.11.

Таблиця 2.11

Динаміка фактичних показників якості різних видів продукції
ДП «Коростишівський лісгосп АПК» у 2022-2024 роках

Вид продукції	Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Деревина (пиломатеріали)	Вологість (%)	14,8%	14,5%	14,2%
	Відсоток дефектів (%)	4,3%	3,9%	3,5%
	Сортність (вищий сорт, %)	62%	65%	68%
	Розмірні відхилення (мм)	±1,5 мм	±1,2 мм	±1,0 мм
Паливні брикети	Вологість (%)	7,5%	7,3%	7,1%
	Щільність (кг/м³)	1200 кг/м³	1230 кг/м³	1250 кг/м³
	Відсоток тріщин (%)	1,8%	1,5%	1,2%
Лісові насадження	Сортність дерев (вищий сорт, %)	85%	87%	90%
	Розмірні відхилення (мм)	±1,0 мм	±0,8 мм	±0,7 мм
Лісоматеріали для будівництва	Вологість (%)	12,5%	12,2%	11,8%
	Тривалість старіння матеріалу (міс.)	3 міс.	2,8 міс.	2,5 міс.

Джерело: складено автором за даними підприємства

Аналіз фактичних показників якості продукції ДП «Коростишівський лісгосп АПК» за 2022–2024 роки показує загальне покращення характеристик продукції. Вологість деревини та паливних брикетів зменшилася, що свідчить про вдосконалення процесів сушіння. Відсоток дефектів деревини та кількість тріщин у брикетах знижуються, що є ознакою поліпшення контролю якості на всіх етапах виробництва. Також спостерігається зростання кількості продукції вищого сорту, зокрема в пиломатеріалах і лісових насадженнях. Загалом, ці

позитивні тенденції свідчать про підвищення конкурентоспроможності продукції підприємства на ринку.

Діаграма Парето є ефективним інструментом для виявлення основних причин дефектів і браку на підприємстві. Вона дозволяє візуально оцінити розподіл претензій і повернень товарів за різними причинами, допомагаючи фокусувати увагу на найважливіших аспектах, які потребують покращення [65].

Створення діаграми Парето на основі отриманої інформації контрольного листка дозволить визначити, які види браку мають найбільший вплив на якість продукції та задоволення споживачів (рис. 2.2).

Продукція _____ Лісництво, ділянка _____
 Зміна _____ Оператор _____ Контролер _____
 Технічна карта контролю _____ Дата контролю _____

№ дефекту	Вид дефекту	Результати контролю	Кількість дефектів	Частка дефектів
1	Висока вологість	Опис виявлених дефектів	6	0,10
2	Тріщини	Опис виявлених дефектів	4	0,08
3	Низька щільність	Опис виявлених дефектів	11	0,22
4	Наявність кори	Опис виявлених дефектів	7	0,14
5	Не витриманий розмір	Опис виявлених дефектів	11	0,25
6	Інші дефекти	Опис виявлених дефектів	10	0,21
	Всього дефектів	х	49	1,00
	Загальна кількість забракованих виробів	х	12	х
	Загальна кількість проконтрольованих виробів	х	200	х

Листок заповнив підпис (П.І.Б.)

Розрахунки виконав підпис (П.І.Б.)

Рис. 2.2. Контрольний листок реєстрації видів дефектів продукції
 (будівельні пиломатеріали) ДП «Коростишівський лісгосп АПК»

Джерело: складено автором за даними підприємства

Формою побудови діаграми Парето є вертикальний стовпчиковий графік, на якому на горизонтальній осі фіксуються причини виникнення проблем якості в порядку їх зменшення, а на вертикальній - кількісне вираження цих проблем як в числовому, так і в кумулятивному (нагромадженному) виразі [40].

Розрахункові дані для побудови діаграми Парето за видами дефектів

продукції (будівельні пиломатеріали) ДП «Коростишівський лісгосп АПК» представлено у табл. 2.12.

Таблиця 2.12

Розрахункові дані для побудови діаграми Парето за видами дефектів продукції (будівельні пиломатеріали) ДП «Коростишівський лісгосп АПК»

Вид дефекту	Число дефектів	Нагромаджена сума дефектів	Процент дефектів, %	Нагром. процент, %
Низька щільність	11	6	21,15	21,2
Наявність кори	10	16	19,23	40,4
Не витриманий розмір	9	25	17,31	57,7
Висока вологість	6	31	13,46	71,2
Клас деревини	5	36	11,53	82,7
Тріщини	4	40	9,61	92,4
Інші	4	44	7,69	100,0
Всього	49	x	x	x

Джерело: складено автором за даними підприємства

Відповідно, діаграма Парето за видами дефектів продукції (будівельні пиломатеріали) ДП «Коростишівський лісгосп АПК» наведена на рис. 2.3.

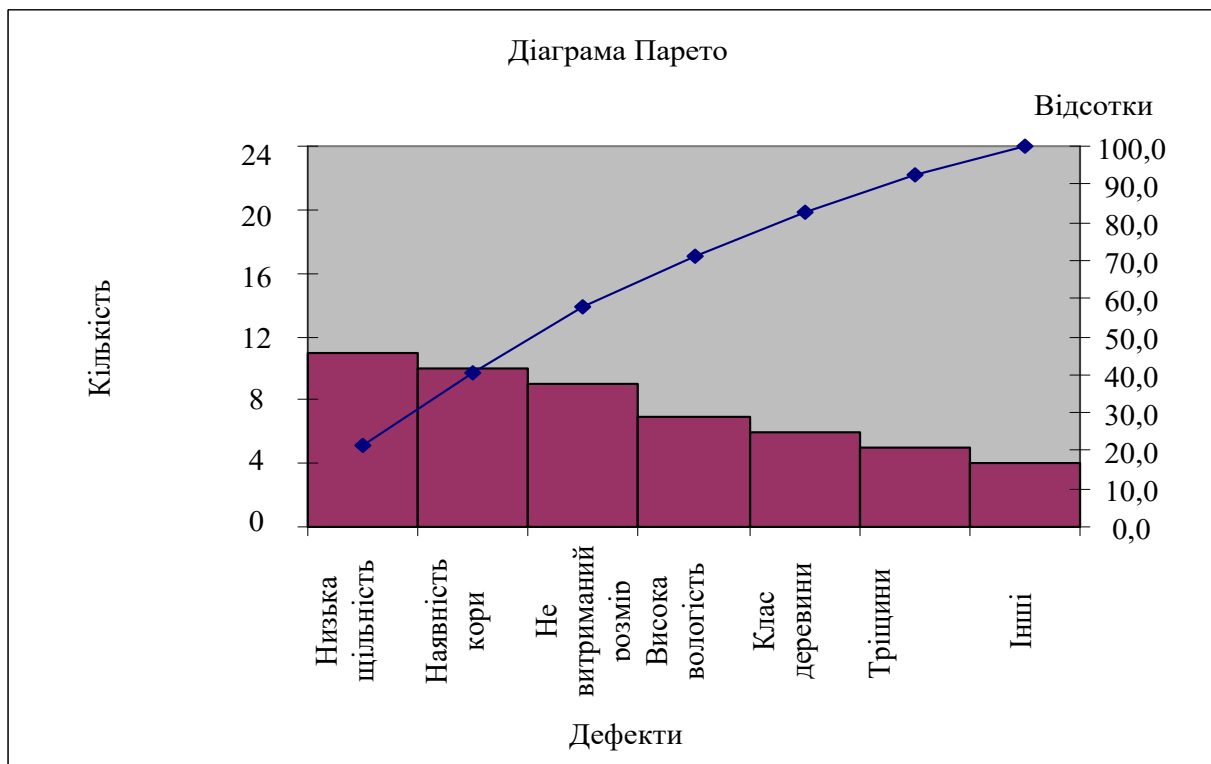

Рис. 2.3. Діаграма Парето за видами виявлених дефектів виробництва продукції (будівельні пиломатеріали) ДП «Коростишівський лісгосп АПК»

Джерело: складено автором за даними підприємства

Аналіз причин появи дефектів засвідчив, що ними стали: низька щільність, нівність кори, не витриманий розмір, висока вологість, клас деревини, тріщини тощо.

Отримані розрахункові дані для побудови діаграми Парето за причинами виникнення дефектів наведені в табл. 2.13.

Таблиця 2.13

Розрахункові дані для побудови діаграми Парето за причинами виникнення дефектів продукції (будівельні пиломатеріали)

ДП «Коростишівський лісгосп АПК»

Причина дефектів	Число дефектів	Нагромад-жена кількість причин	Процент причин, %	Нагромад. процент, %
Низька кваліфікація працівника	20	6	38,46	38,5
Неточність інструменту	11	17	21,15	59,7
Помилки в процесі обробки	9	26	17,31	77,0
Неякісний матеріал	4	30	7,69	84,7
Недотримання послідовності операцій	4	34	7,69	92,3
Неточність вимірювання	3	37	5,76	98,1
Інші	1	38	1,92	100,0
Всього	52	x	x	x

Джерело: складено автором за даними підприємства

Діаграма Парето за причинами відображають причини проблем, які виникають в процесі виробництва і використовуються для виявлення основної з них (рис. 2.4).

Дані діаграми Парето наочно показують, що чотири основні причини дефектів - низька кваліфікація працівників, неточність інструменту, помилки в процесі обробки та неякісний матеріал - складають більше 84,7% усіх проблем. Це свідчить про те, що ці фактори є основними джерелами бракованої продукції на підприємстві. Враховуючи таку ситуацію, керівництво ДП «Коростишівський лісгосп АПК» повинно зосередити свої зусилля на вирішенні саме цих проблем, оскільки вони найбільше впливають на якість продукції. Застосування заходів щодо підвищення кваліфікації працівників, вдосконалення технічного обладнання, покращення процесів обробки та

забезпечення високоякісними матеріалами дозволить значно знизити рівень дефектів і покращити кінцеву якість виробів.

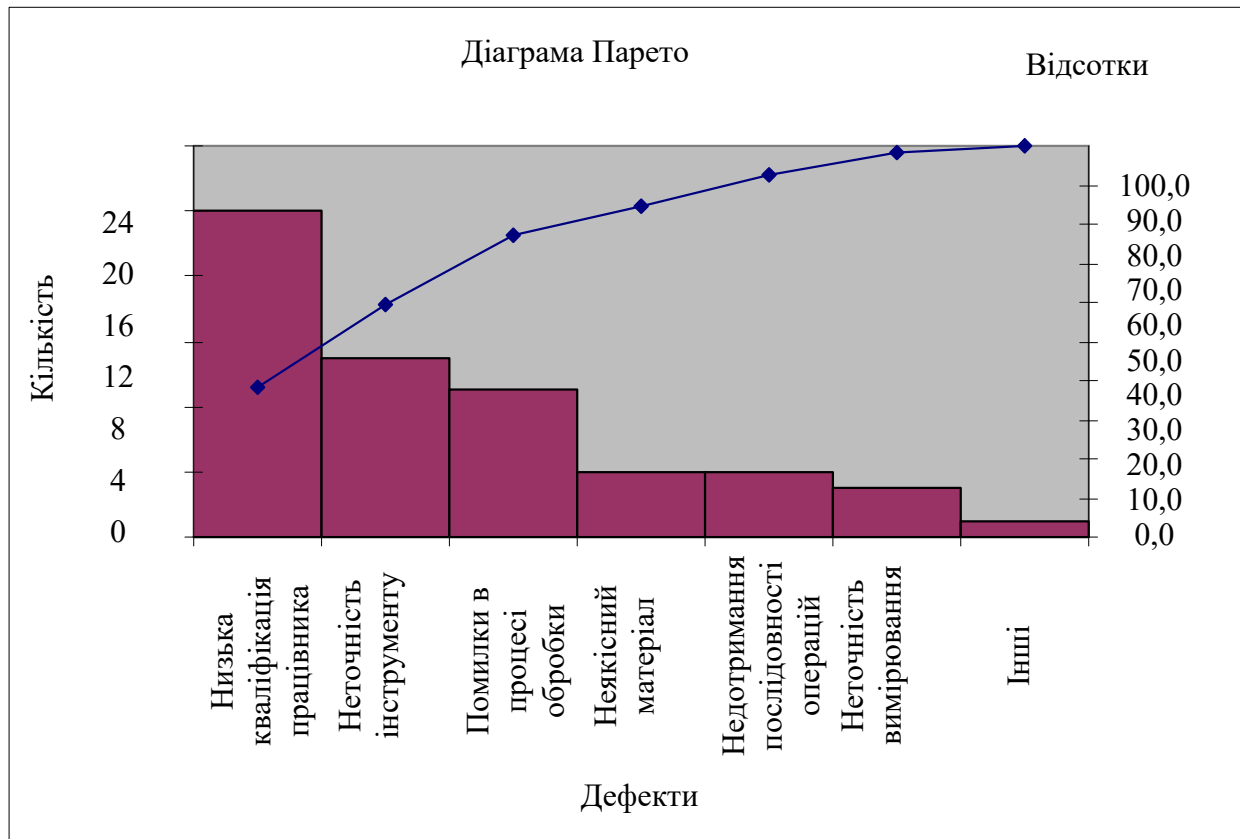

Рис. 2.4. Побудована діаграма Парето за причинами виявлених дефектів виробництва продукції (будівельні пиломатеріали) ДП «Коростишівський лісгосп АПК»

Джерело: складено автором за даними підприємства

За методикою використання комплексного показника для оцінювання ефективності системи управління якістю продукції на підприємстві, що була описана в першому розділі кваліфікаційної роботи проведемо діагностику ефективності системи управління якістю продукції ДП «Коростишівський лісгосп АПК».

Результати оцінювання ефективності системи управління якістю продукції на підприємстві ДП «Коростишівський лісгосп АПК» доцільно записувати в узагальнюючі таблиці. Передусім, результати бальної оцінки системи управління якістю продукції ДП «Коростишівський лісгосп АПК» представлено у табл. 2.14.

Таблиця 2.14

Результати оцінки показників системи управління якістю продукції

ДП «Коростишівський лісгосп АПК»

№ п/п	Показники для оцінювання ефективності системи управління якістю продукції	Середня оцінка	Коефіцієнт вагомості	Рівень ефективності
1. Якість продукції (група А)			0,50	3,67
1	Якість вхідної сировини	4	0,09	
2	Відповідність готової продукції вимогам стандартів та технічних регламентів	4,1	0,25	
3	Безпечність продукції	3,9	0,3	
4	Задоволеність споживачів готовою продукцією	3,5	0,2	
5	Наявність сертифікатів на готову продукцію	5	0,16	
2. Якість виробництва (група Б)			0,25	1,91
6	Технічний рівень оснащення	1,5	0,25	
7	Застосування сучасної технології виготовлення	2	0,3	
8	Метрологічне забезпечення	1	0,17	
9	Контрольованість виробничих процесів	4,5	0,1	
10	Рівень адаптації до змін ринкового середовища	1,8	0,08	
11	Мінімізація шкідливого впливу на навколишнє середовище	1,5	0,05	
12	Запобігання втрат на виробництві	2	0,05	
3. Якість організації (група В)			0,25	2,56
13	Документування процесів	2	0,1	
14	Якість управління	3,1	0,2	
15	Кваліфікаційний рівень персоналу	3	0,3	
16	Корпоративна культура	1	0,05	
17	Наявність сертифікату ISO 9001	1	0,15	
18	Використання інновацій в управлінні	1	0,05	
19	Взаємовідносини з постачальниками	3,9	0,15	
Комплексний показник ефективності системи управління якістю продукції				2,95

Джерело: розраховано автором

Оцінка ефективності функціонування системи управління якістю продукції ДП «Коростишівський лісгосп АПК» представлена у табл. 2.15.

Згідно з табл. 2.15, оцінка ефективності системи управління якістю продукції ДП «Коростишівський лісгосп АПК» показує наступні результати. Найвищий рівень ефективності досягнуто в групі показників якості продукції (група А), де рівень ефективності складає 73,4%. Водночас, показники якості виробництва (група Б) та організації (група В) оцінюються значно нижче, з рівнем ефективності 38,28% і 51,1% відповідно. Комплексний показник ефективності системи управління якістю продукції становить 59,05%, що

вказує на потребу в покращенні деяких аспектів виробничого процесу та організації для досягнення більш високих результатів.

Таблиця 2.15

Оцінка ефективності функціонування системи управління
якістю продукції ДП «Коростишівський лісгосп АПК»

№ п/п	Групові показники ефективності системи управління якістю продукції	Оцінка групового показника	Максимальна оцінка	Рівень ефективності, %
1	Якість продукції (група А)	3,67	5	73,4
2	Якість виробництва (група Б)	1,91	5	38,28
3	Якість організації (група В)	2,56	5	51,1
Комплексний показник ефективності системи управління якістю продукції		2,95	5	59,05

Джерело: розраховано автором

В процесі вивчення сучасного стану системи управління якістю продукції ДП «Коростишівський лісгосп АПК» потрібно оцінити та проаналізувати витрати підприємства на функціонування системи управління якістю та порівняти їх з фінансовим результатом (товарооборотом) підприємства (табл. 2.16).

Таблиця 2.16

Оцінка ефективності системи управління якістю продукції
підприємства ДП «Коростишівський лісгосп АПК»

Показники	Роки			2024 р. до 2022 р.	
	2022 р.	2023 р.	2024 р.	+, –	%
1	2	3	4	5	6
Загальний товарооборот (чистий дохід від реалізації товарів), тис.грн.	60630,1	67352,3	61464,8	834,7	1,38
Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	37531,0	40627,7	37883,2	352,2	0,94
Витрати на забезпечення якості, тис.грн.	3047,5	2734,2	3538,3	490,8	16,10
Частка витрат на забезпечення якості у собівартості реалізованої продукції, %	8,12	6,73	9,34	1,22	x
Темп росту товарообороту, % до попереднього року	106,23	111,09	91,26	-14,97	x
Темп росту собівартості реалізованої продукції, % до попереднього року	109,12	108,25	93,24	-15,88	x
Темп росту витрат на забезпечення якості, % до попереднього року	109,82	89,72	129,41	19,59	x

Продовження таблиці 2.16

1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт співвідношення приросту товарообороту до витрат на забезпечення якості	0,97	1,24	0,71	-0,26	-27,10
Рентабельність витрат на забезпечення якості, %	5,03	4,06	5,76	0,73	x

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства

Отже, спостерігається незначне зростання загального товарообороту на 1,38%, хоча темп росту у 2024 році порівняно з попереднім роком зменшився на 14,97%. Собівартість реалізованої продукції у 2024 році знизилася на 15,88% порівняно з 2023 роком, що свідчить про певні заходи щодо оптимізації витрат. Витрати на забезпечення якості збільшилися на 16,10%, що демонструє зростання інвестицій у підтримку якості продукції, при цьому частка витрат на забезпечення якості у собівартості продукції зросла на 1,22%. Темп росту витрат на забезпечення якості у 2024 році перевищив темп росту товарообороту, що вказує на зростання вкладення в покращення якості, однак коефіцієнт співвідношення приросту товарообороту до витрат на забезпечення якості знизився на 27,10%. Рентабельність витрат на забезпечення якості збільшилась на 0,73%, що є позитивним показником ефективності використання ресурсів для забезпечення якості. Оцінка результатів свідчить про необхідність удосконалення стратегії витрат на якість для досягнення більш збалансованих результатів між витратами та доходами.

Таким чином, система управління якістю продукції на підприємстві ДП «Коростишівський лісгосп АПК» демонструє певні позитивні результати, зокрема в аспекті покращення витрат на забезпечення якості. Для покращення показників, необхідно вжити заходів з оптимізації витрат, зокрема через удосконалення процесів виробництва та зниження витрат на виробничі дефекти. Також важливо переглянути підходи до контролю за якістю та впровадити сучасні методи управління, щоб забезпечити баланс між витратами та доходами.

2.4. Напрями удосконалення системи управління якістю продукції підприємства

Удосконалення системи управління якістю продукції є важливим кроком для підвищення ефективності діяльності будь-якого підприємства. Забезпечення стабільної та високої якості продукції сприяє задоволенню вимог споживачів, що, в свою чергу, веде до зміцнення конкурентних позицій на ринку. В умовах постійно змінюваного ринкового середовища та жорсткої конкуренції, підприємства змушені шукати нові способи оптимізації виробничих процесів та зниження витрат без шкоди для якості. Одна з ключових проблем у багатьох організаціях - це недостатня увага до процесів контролю якості, що може призводити до збільшення дефектів продукції та непотрібних витрат. Удосконалення системи управління якістю передбачає впровадження нових стандартів і методів контролю, а також регулярний моніторинг показників ефективності [19; 30].

Важливою складовою є навчання персоналу та вдосконалення внутрішніх процесів, щоб підвищити рівень кваліфікації працівників і запобігти виникненню помилок. Одним із важливих аспектів є оптимізація витрат на забезпечення якості, що дозволить підприємству зберігати високу конкурентоспроможність при мінімальних витратах. Враховуючи всі ці фактори, необхідно впроваджувати системи управління якістю, що включають постійний аналіз результатів та швидке реагування на виявлені проблеми. Тільки за таких умов підприємство зможе забезпечити стабільне зростання та зберегти лідерські позиції на ринку. Тому, удосконалення системи управління якістю продукції є стратегічно важливим для довгострокового успіху будь-якого підприємства [5].

В процесі проведеного дослідження було виявлено недоліки чинної системи управління якістю продукції підприємства ДП «Коростишівський лісгосп АПК» (табл. 2.17).

Таблиця 2.17

Недоліки чинної системи управління якістю продукції
підприємства ДП «Коростишівський лісгосп АПК»

№ п/п	Недолік системи управління якістю продукції	Прояв недоліків на підприємстві
1	Недостатня кваліфікація персоналу	Проблеми з підготовкою та кваліфікацією працівників можуть призвести до помилок у виробничих процесах і, відповідно, до дефектів продукції.
2	Низький рівень автоматизації процесів	Відсутність або обмежена автоматизація виробництва веде до збільшення ймовірності людської помилки та зниження ефективності контролю якості.
3	Невизначеність у встановленні стандартів	Відсутність чітких і всеохоплюючих стандартів якості може призводити до неоднозначності в оцінці продукції та незадоволення споживачів.
4	Недостатній контроль на етапах виробництва	Відсутність постійного та детального контролю на кожному етапі виробничого процесу може спричиняти накопичення дефектів і зниження загальної якості продукції.
5	Низька ефективність моніторингу показників якості	Недостатній аналіз статистичних даних щодо якості продукції не дозволяє своєчасно виявляти та усувати проблеми на виробництві.
6	Високі витрати на забезпечення якості	Витрати на забезпечення якості можуть бути неефективно розподілені або перевищувати очікувану віддачу, що знижує рентабельність підприємства.
7	Відсутність системи швидкого реагування на дефекти	Недостатня оперативність у реагуванні на проблеми якості може призвести до збільшення кількості браку та погіршення репутації підприємства.
8	Проблеми з постачанням якісних матеріалів	Неякісні або ненадійні постачальники можуть суттєво знизити рівень якості готової продукції.

Джерело: складено автором

Недоліки системи управління якістю продукції на підприємстві ДП «Коростишівський лісгосп АПК» вказують на кілька ключових проблем, таких як недостатня кваліфікація персоналу, обмежена автоматизація виробничих процесів і відсутність чітких стандартів якості. Це призводить до недосконалості на різних етапах виробництва, що, у свою чергу, погіршує кінцевий результат і підвищує витрати на забезпечення якості. Крім того, недоліки в моніторингу та недостатня оперативність у реагуванні на дефекти сприяють збільшенню кількості браку та зниженню ефективності виробничих процесів. Проблеми з постачанням якісних матеріалів також негативно позначаються на кінцевому продукті. Враховуючи ці аспекти, необхідно

вдосконалити систему управління якістю, що включає навчання персоналу, модернізацію технологій і вдосконалення процесів контролю.

Можливі напрями розвитку системи управління якістю продукції на підприємстві ДП «Коростишівський лісгосп АПК» розроблено у табл. 2.18.

Таблиця 2.18

Можливі напрями розвитку системи управління якістю продукції на підприємстві ДП «Коростишівський лісгосп АПК»

Напрями розвитку	Опис напрямів	Очікувані результати
Підвищення кваліфікації персоналу	Регулярне навчання працівників для підвищення їхньої професійної компетентності в питаннях контролю якості.	Зниження числа дефектів завдяки високому рівню знань і навичок працівників.
Автоматизація виробничих процесів	Впровадження нових автоматизованих систем для контролю якості та оптимізації виробництва.	Зниження витрат, підвищення точності контролю якості та скорочення часу на перевірки.
Вдосконалення системи контролю якості	Створення більш ефективної системи моніторингу та раннього виявлення дефектів на всіх етапах виробництва.	Зменшення кількості браку, покращення якості кінцевої продукції.
Інвестування в якісні матеріали та обладнання	Підвищення стандартів постачання матеріалів, оновлення устаткування, що впливає на якість продукції.	Підвищення якості готової продукції завдяки використанню сучасних матеріалів і технологій.
Інтеграція міжнародних стандартів якості	Впровадження ISO стандартів та інших міжнародних норм для покращення управління якістю.	Підвищення конкурентоспроможності продукції на міжнародному ринку.
Покращення комунікації в команді	Вдосконалення внутрішньої комунікації між підрозділами підприємства для швидшого вирішення проблем з якістю.	Прискорене вирішення проблем з якістю, зменшення помилок та недоробок.
Розробка та впровадження стандартів якості	Створення чітких і конкретних стандартів для кожного виду продукції та процесу виробництва.	Зниження варіативності у якості продукції та стабільність її характеристик.

Джерело: розроблено автором

Вважаємо, що удосконалення системи управління якістю продукції на підприємстві ДП «Коростишівський лісгосп АПК» є важливим кроком для підвищення ефективності виробництва та забезпечення стабільної якості продукції. Основними напрямками розвитку є підвищення кваліфікації персоналу, автоматизація виробничих процесів, вдосконалення системи

контролю якості, інвестування в сучасні матеріали та обладнання, а також інтеграція міжнародних стандартів якості. Запровадження цих напрямків сприятиме зниженню витрат, підвищенню точності та стабільності виробничих процесів. Покращення внутрішньої комунікації та розробка чітких стандартів якості дозволить оптимізувати роботу всіх підрозділів підприємства. Загалом, ці кроки дозволять зміцнити конкурентоспроможність продукції на ринку та забезпечити її відповідність високим стандартам якості.

Для збереження та зміцнення своїх позицій на ринку необхідно підтримувати та встановлювати все більш високі стандарти якості, орієнтуючись на постійне вдосконалення якості виготовленої продукції. Реалізація стратегії безперервного покращення якості відбувається через впровадження відповідних маркетингових чи операційних стратегій [26]. Щоб ефективно конкурувати на ринку, важливо застосовувати метод «оцінки якості», що дозволяє порівнювати рівень якості з конкурентами. Процедура проведення цього процесу наведена на рис. 2.5.

В процесі дослідження запропоновано проект впровадження посади контролера якості продукції на підприємстві ДП «Коростишівський лісгосп АПК». Основною метою проекту є впровадження посади контролера якості продукції для забезпечення високих стандартів якості на всіх етапах виробничого процесу та своєчасного виявлення дефектів або відхилень від встановлених вимог. Це дозволить знизити рівень браку, покращити продуктивність і задоволення споживачів, а також забезпечити конкурентоспроможність на ринку.

Основні завдання впровадження посади контролера якості продукції на підприємстві ДП «Коростишівський лісгосп АПК» полягають в наступному:

1. Визначити вимоги до кандидата на посаду контролера якості (кваліфікація, досвід, навички).
2. Розробити посадові інструкції та обов'язки контролера якості.
3. Створити чітку систему моніторингу та оцінки якості продукції на всіх етапах виробництва.

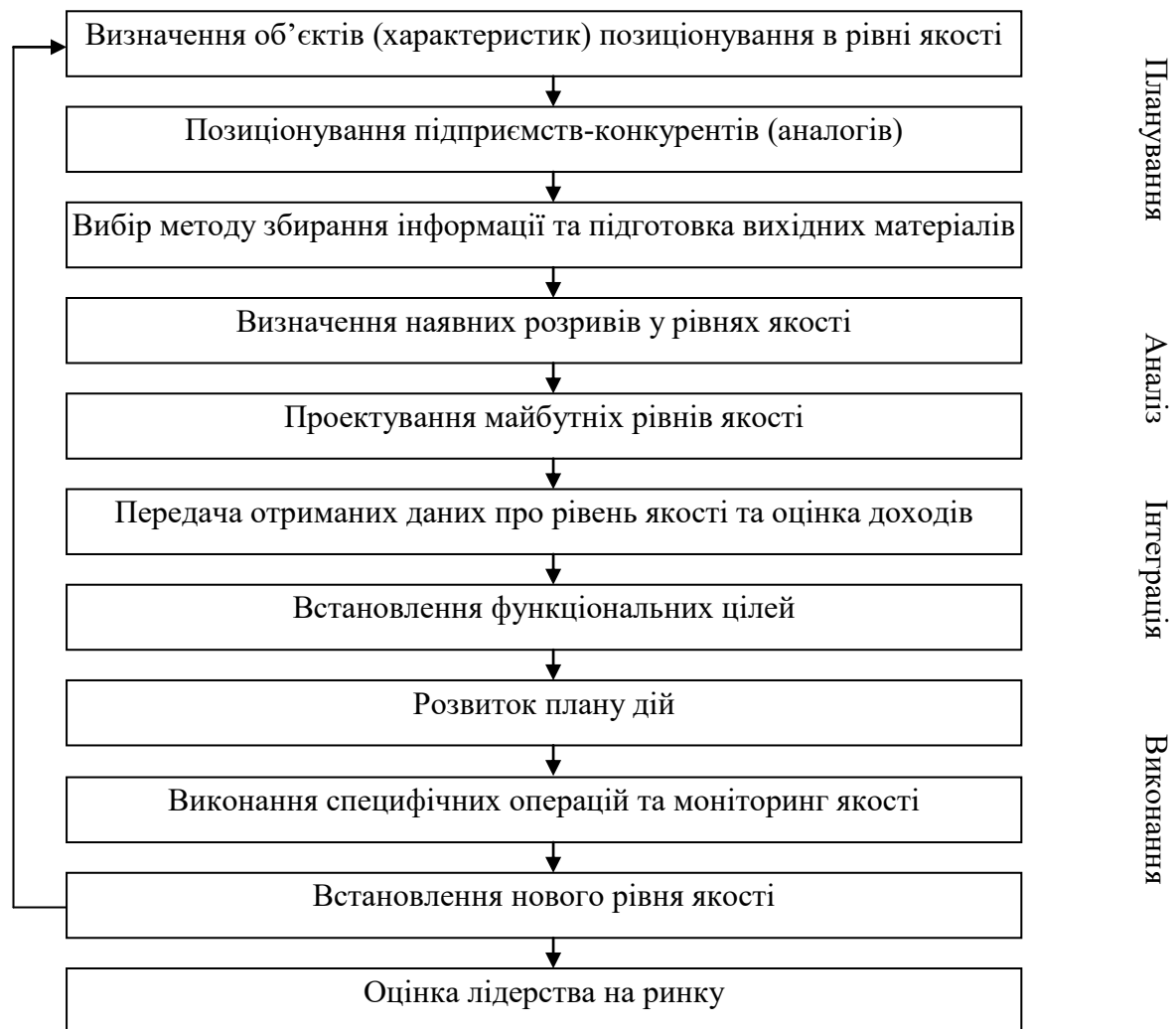

Рис. 2.5. Пропонована процедура встановлення рівня якості у
ДП «Коростишівський лісгосп АПК»

Джерело: розроблено автором

4. Організувати навчання та сертифікацію персоналу з питань контролю якості.

5. Розробити систему звітності та документування результатів перевірок якості.

Контролер якості буде підпорядковуватися безпосередньо директору ДП «Коростишівський лісгосп АПК». Його основною функцією буде здійснення регулярних перевірок та моніторинг відповідності продукції стандартам якості.

Функції контролера якості наступні:

1. Проведення візуального і лабораторного контролю продукції на всіх етапах виробництва.

2. Виявлення дефектів та порушень стандартів якості на ранніх стадіях.
3. Складання звітів і документування результатів перевірок.
4. Співпраця з іншими підрозділами для усунення виявлених проблем.
5. Проведення інструктажів для персоналу з питань якості.

Впровадження посади контролера якості продукції ДП «Коростишівський лісгосп АПК» є важливим кроком для забезпечення стабільно високих стандартів якості, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності підприємства. Можливі ефекти від впровадження посади контролера якості продукції ДП «Коростишівський лісгосп АПК» представлено у табл. 2.19.

Таблиця 2.19

Можливі ефекти від впровадження посади контролера якості продукції (будівельні пиломатеріали) ДП «Коростишівський лісгосп АПК»

Вид ефекту	Опис ефекту	Стан до впровадження заходів	Плановий стан після впровадження
1	2	3	4
Зниження витрат на брак	Зменшення витрат на виправлення дефектів та браку в продукції.	Витрати на виправлення браку складають 500000 грн.	Зниження витрат на 15%, економія 75000 грн.
Підвищення якості продукції	Покращення якості продукції завдяки контролю на всіх етапах виробництва.	Низька стабільність якості продукції.	Покращення стабільності та відповідності вимогам клієнтів.
Підвищення продуктивності	Збільшення продуктивності виробництва за рахунок більш ефективного управління процесами.	Продуктивність складає 100000 одиниць на рік.	Підвищення продуктивності на 5% до 105000 одиниць.
Збільшення продажів	Підвищення задоволеності споживачів завдяки покращеній якості продукції, що веде до збільшення продажів.	Річний товарооборот становить 5000000 грн.	Збільшення продажів на 10% до 5500000 грн.
Покращення корпоративної репутації	Покращення іміджу підприємства на ринку завдяки високим стандартам якості.	Репутація підприємства стабільна, але не виділяється.	Збільшення довіри клієнтів та партнерів завдяки високим стандартам якості.
Оптимізація витрат на управління якістю	Зниження загальних витрат на управління якістю завдяки впровадженню спеціалізованої посади.	Витрати на управління якістю складають 5% від собівартості продукції.	Оптимізація витрат на управління якістю з покращенням ефективності.

Продовження таблиці 2.19

1	2	3	4
Підвищення конкурентоспроможності	Зміцнення конкурентних позицій на ринку через покращення якості продукції та задоволення клієнтів.	Конкуренція на ринку з іншими виробниками з подібними стандартами якості.	Встановлення лідерства у якості серед конкурентів.

Джерело: розроблено автором

Для того, щоб провести детальні розрахунки показників ефективності впровадження посади контролера якості продукції на підприємстві ДП «Коростишівський лісгосп АПК», використаємо прогнозні дані для виконання аналізу економічної ефективності. Основні показники включають витрати на впровадження посади, заощадження від зниження браку, підвищення продуктивності та збільшення продажів завдяки покращенню якості.

Прогнозні дані щодо впровадження посади контролера якості продукції ДП «Коростишівський лісгосп АПК» наступні:

1. Витрати на впровадження посади контролера якості:

1.1. Зарплата контролера якості - 30 000 грн на місяць.

1.2. Операційні витрати (навчання, закупка інструментів, обладнання, програмне забезпечення) - 100 000 грн на рік.

1.3. Загальні витрати на впровадження посади контролера: $(30000 \times 12) + 100000 = 460000$ грн на рік.

2. Зниження витрат на виправлення дефектів (браку):

2.1. Поточні витрати на виправлення дефектів без контролера якості складають 500 000 грн на рік.

2.2. Завдяки впровадженню контролера якості вдасться знизити рівень браку на 15%, що дозволить заощадити 75 000 грн $(500\,000 \times 15\% = 75\,000 \text{ грн})$.

3. Збільшення продуктивності:

3.1. Поточна продуктивність на підприємстві складає 100 000 одиниць продукції (будівельні пиломатеріали) на рік.

3.2. Впровадження контролера якості дозволяє підвищити продуктивність

на 5%, що дає додатково 5 000 одиниць продукції.

3.3. Вартість одиниці продукції складає 100 грн.

3.4. Додатковий дохід від збільшення продуктивності: $5000 \times 100 = 500000$ грн.

4. Збільшення рівня задоволення клієнтів та лояльності:

4.1. Прогнозоване збільшення продажів через покращення якості продукції складає 10%.

4.2. Поточний річний товарооборот підприємства – 5 000 000 грн.

4.3. Збільшення товарообороту: $5000000 \times 10\% = 500000$ грн.

Проведемо розрахунок економічної ефективності проекту впровадження посади контролера якості продукції на підприємстві ДП «Коростишівський лісгосп АПК».

Загальні додаткові доходи становитимуть:

1. Додатковий дохід від збільшення продуктивності - 500 000 грн.

2. Додатковий дохід від збільшення продажів - 500 000 грн.

3. Загальний додатковий дохід: $500000 + 500000 = 1000000$ грн.

Загальний економічний ефект (економія на виправленні дефектів) – 75000 грн.

Загальні витрати становитимуть:

1. Витрати на впровадження посади контролера якості - 460 000 грн.

Чистий економічний ефект розраховуємо як різницю між додатковими доходами та витратами:

$$\text{ЧЕЕ} = (\text{ЗДД} + \text{ЕБ}) - \text{ВВ} \quad (2.1)$$

Де ЧЕЕ - чистий економічний ефект; ЗДД - загальний додатковий дохід; ЕБ - Економія на браку; ВВ - витрати на впровадження.

Чистий економічний ефект = $(1000000 + 75000) - 460000 = 615000$ грн.

Коефіцієнт ефективності можна розрахувати через коефіцієнт повернення інвестицій (ROI):

$$\text{ROI} = (\text{ЧЕЕ} / \text{ВВ}) \times 100 \% \quad (2.2)$$

$\text{ROI} = 615000 / 460000 \times 100 = 133,7 \%$.

Прогнозні показники оцінки ефективності проекту впровадження посади контролера якості продукції ДП «Коростишівський лісгосп АПК» узагальнено у табл. 2.20.

Таблиця 2.20

Прогнозні показники оцінки ефективності проекту впровадження посади контролера якості продукції ДП «Коростишівський лісгосп АПК»

Показник	Значення
Витрати на впровадження посади контролера якості, грн.	460000
Ефект від зниження витрат на виправлення дефектів, грн.	75000
Ефект від збільшення товарообороту, грн.	500000
Чистий економічний ефект, грн.	615000
Коефіцієнт ефективності проекту, %	133,7

Джерело: розраховано автором

Отже, прогнозні показники оцінки ефективності впровадження посади контролера якості продукції на підприємстві ДП «Коростишівський лісгосп АПК» демонструють значні позитивні результати. Витрати на впровадження посади контролера якості складають 460 000 грн, що дозволяє знизити витрати на виправлення дефектів на 75 000 грн. Також очікується збільшення товарообороту на 500 000 грн, що дасть суттєвий економічний ефект. Чистий економічний ефект від проекту становить 615 000 грн, що підтверджує ефективність інвестицій у нову посаду. Коефіцієнт ефективності проекту становить 133,7%, що свідчить про високий рівень рентабельності цього заходу для підприємства.

Таким чином, можа зробити висновок, що впровадження нових методів контролю якості, таких як розширення функцій контролера якості, дозволяє знижувати рівень дефектів і підвищувати загальний рівень задоволення споживачів. Важливою частиною є регулярний аналіз ефективності впроваджених змін та коригування стратегії відповідно до отриманих результатів. Загалом, постійне удосконалення системи управління якістю є необхідною умовою для стабільного розвитку та успіху підприємства ДП «Коростишівський лісгосп АПК» на ринку.

Висновки до розділу 2

За результатами проведеної аналітичної оцінки стану та напрямів удосконалення системи управління якістю продукції підприємства можна зробити наступні висновки:

1. Визначено, що ДП «Коростишівський лісгосп АПК» організований в 2002 році на базі лісів, які знаходились в порядкуванні колишніх колгоспів і радгоспів, а в 2000 році були об'єднані в спеціалізовані підприємства (лісництва). Господарська діяльність ДП «Коростишівський лісгосп АПК» спрямована на виконання лісгосподарських, лісокультурних, протипожежних та природоохоронних заходів з метою раціонального використання природних ресурсів охорони навколишнього природного середовища.

2. Аналіз основних економічних показників діяльності ДП «Коростишівський лісгосп АПК» свідчить про певну стабільність у його функціонуванні, проте є і деякі негативні тенденції. Чистий дохід підприємства у 2024 році порівняно з 2022 роком зріс лише на 1,38%, що вказує на уповільнення темпів зростання виручки. Валовий прибуток також збільшився несуттєво – на 2,09%, що може свідчити про збереження рівня собівартості продукції або незначне підвищення цін. Позитивним моментом є зростання чистого прибутку на 18,65%, що свідчить про покращення фінансового результату підприємства.

3. Встановлено, що система управління якістю продукції на підприємстві ДП «Коростишівський лісгосп АПК» – це комплекс заходів, методів і процедур, спрямованих на забезпечення відповідності лісопродукції встановленим стандартам і вимогам споживачів. Вона включає контроль усіх етапів виробництва – від заготівлі деревини до її переробки та реалізації. Основними складовими системи є стандартизація, сертифікація, контроль якості сировини та готової продукції, а також впровадження сучасних технологій і екологічно безпечних методів роботи.

4. Обґрунтовано, що оцінка ефективності системи управління якістю

продукції ДП «Коростишівський лісгосп АПК» показує наступні результати. Найвищий рівень ефективності досягнуто в групі показників якості продукції (група А), де рівень ефективності складає 73,4%. Водночас, показники якості виробництва (група Б) та організації (група В) оцінюються значно нижче, з рівнем ефективності 38,28% і 51,1% відповідно. Комплексний показник ефективності системи управління якістю продукції становить 59,05%, що вказує на потребу в покращенні деяких аспектів виробничого процесу та організації для досягнення більш високих результатів.

5. Визначено, що система управління якістю продукції на підприємстві ДП «Коростишівський лісгосп АПК» демонструє певні позитивні результати, зокрема в аспекті покращення витрат на забезпечення якості. Для покращення показників, необхідно вжити заходів з оптимізації витрат, зокрема через удосконалення процесів виробництва та зниження витрат на виробничі дефекти. Також важливо переглянути підходи до контролю за якістю та впровадити сучасні методи управління, щоб забезпечити баланс між витратами та доходами.

6. Обґрунтовно, що удосконалення системи управління якістю продукції на підприємстві ДП «Коростишівський лісгосп АПК» є важливим кроком для підвищення ефективності виробництва та забезпечення стабільної якості продукції. Основними напрямками розвитку є підвищення кваліфікації персоналу, автоматизація виробничих процесів, вдосконалення системи контролю якості, інвестування в сучасні матеріали та обладнання, а також інтеграція міжнародних стандартів якості.

7. Доведено, що прогностні показники оцінки ефективності впровадження посади контролера якості продукції на підприємстві ДП «Коростишівський лісгосп АПК» демонструють значні позитивні результати. Загалом, постійне удосконалення системи управління якістю є необхідною умовою для стабільного розвитку та успіху підприємства ДП «Коростишівський лісгосп АПК» на ринку.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження системи управління якістю продукції підприємства можна зробити наступні висновки:

1. Встановлено, що якість продукції є ключовим фактором успішного функціонування підприємств та забезпечення їхньої конкурентоспроможності на ринку. Вона включає такі аспекти, як надійність, безпека, ефективність, довговічність, естетичні характеристики та відповідність технічним умовам. Історичний розвиток поняття якості відображає зміну підходів до її оцінки – від відповідності стандартам до орієнтації на задоволення прихованих потреб споживачів.

2. Узагальнено, що система управління якістю продукції підприємства – це сукупність організаційних структур, процесів, методів і ресурсів, спрямованих на забезпечення стабільної відповідності продукції встановленим стандартам, нормативним вимогам та очікуванням споживачів. Функціонування системи управління якістю є важливим чинником стабільного розвитку підприємства, його фінансової стійкості та довгострокового успіху.

3. Обґрунтовано, що методи управління якістю продукції підприємства охоплюють економічні, організаційні, матеріальні та виховні підходи, що забезпечують комплексний вплив на якість. Економічні та матеріальні методи мотивують працівників до покращення продукції через фінансові стимули, тоді як організаційно-розпорядницькі методи встановлюють чіткі стандарти та регламенти. Виховні методи спрямовані на формування культури якості та відповідальності серед персоналу. Поєднання цих методів сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємства та задоволенню вимог споживачів.

4. Узагальнено, що оцінка ефективності системи управління якістю продукції підприємства є важливим інструментом для забезпечення його стабільного розвитку та конкурентоспроможності. В умовах сучасного ринку якість продукції стає визначальним фактором успіху, адже споживачі віддають перевагу товарам, що відповідають високим стандартам. Для підприємств

важливо не лише впроваджувати систему управління якістю, а й регулярно аналізувати її результативність.

5. Обґрунтовано, що адаптована методика комплексного оцінювання ефективності системи управління якістю продукції на промислових підприємствах передбачає проведення оцінки таких складових системи управління якістю, як якість продукції, якість виробництва, якість організації. Такий підхід дозволяє максимально врахувати думку персоналу підприємства про ефективність системи управління якістю, виокремити ключові проблеми у функціонуванні системи управління якістю та запропонувати актуальні шляхи її удосконалення.

6. Визначено, що ДП «Коростишівський лісгосп АПК» організований в 2002 році на базі лісів, які знаходились в порядкуванні колишніх колгоспів і радгоспів, а в 2000 році були об'єднані в спеціалізовані підприємства (лісництва). Господарська діяльність ДП «Коростишівський лісгосп АПК» спрямована на виконання лісгосподарських, лісокультурних, протипожежних та природоохоронних заходів з метою раціонального використання природних ресурсів охорони навколишнього природного середовища.

7. Встановлено, що система управління якістю продукції на підприємстві ДП «Коростишівський лісгосп АПК» – це комплекс заходів, методів і процедур, спрямованих на забезпечення відповідності лісопродукції встановленим стандартам і вимогам споживачів. Вона включає контроль усіх етапів виробництва – від заготівлі деревини до її переробки та реалізації. Основними складовими системи є стандартизація, сертифікація, контроль якості сировини та готової продукції, а також впровадження сучасних технологій і екологічно безпечних методів роботи.

8. Обґрунтовано, що оцінка ефективності системи управління якістю продукції ДП «Коростишівський лісгосп АПК» показує наступні результати. Найвищий рівень ефективності досягнуто в групі показників якості продукції (група А), де рівень ефективності складає 73,4%. Водночас, показники якості виробництва (група Б) та організації (група В) оцінюються значно нижче, з

рівнем ефективності 38,28% і 51,1% відповідно. Комплексний показник ефективності системи управління якістю продукції становить 59,05%, що вказує на потребу в покращенні деяких аспектів виробничого процесу та організації для досягнення більш високих результатів.

9. Визначено, що система управління якістю продукції на підприємстві ДП «Коростишівський лісгосп АПК» демонструє певні позитивні результати, зокрема в аспекті покращення витрат на забезпечення якості. Для покращення показників, необхідно вжити заходів з оптимізації витрат, зокрема через удосконалення процесів виробництва та зниження витрат на виробничі дефекти. Також важливо переглянути підходи до контролю за якістю та впровадити сучасні методи управління, щоб забезпечити баланс між витратами та доходами.

10. Обґрунтовно, що удосконалення системи управління якістю продукції на підприємстві ДП «Коростишівський лісгосп АПК» є важливим кроком для підвищення ефективності виробництва та забезпечення стабільної якості продукції. Основними напрямками розвитку є підвищення кваліфікації персоналу, автоматизація виробничих процесів, вдосконалення системи контролю якості, інвестування в сучасні матеріали та обладнання, а також інтеграція міжнародних стандартів якості.

11. Доведено, що прогностичні показники оцінки ефективності впровадження посади контролера якості продукції на підприємстві ДП «Коростишівський лісгосп АПК» демонструють значні позитивні результати. Впровадження нових методів контролю якості, таких як розширення функцій контролера якості, дозволяє знижувати рівень дефектів і підвищувати загальний рівень задоволення споживачів. Важливою частиною є регулярний аналіз ефективності впроваджених змін та коригування стратегії відповідно до отриманих результатів. Загалом, постійне удосконалення системи управління якістю є необхідною умовою для стабільного розвитку та успіху підприємства ДП «Коростишівський лісгосп АПК» на ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Баєва О. І. Про еволюцію підходів до управління якістю. Управління якістю у фармації: матеріали XVI наук.-практ. конф., м. Харків, 20 травня 2022 р. Харків: НФаУ, 2022. С. 15-18.
2. Баєва О. І. Теоретичні основи формування системи управління якістю на підприємстві. Економічний простір. 2024. № 190. С. 132-135.
3. Балковська В.В. Сертифікація продукції як один з основних способів підвищення конкурентоспроможності молокопереробних підприємств України. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2017. № 4(09). С. 81–86.
4. Бас Ю. В. Механізм управління якістю продукції на підприємстві. Наука й економіка. 2015. Вип. 1. С. 56-61.
5. Безродна С. Управління якістю : навч. посіб. для студентів економічних спеціальностей. Чернівці: ПБКФ «Технодрук». 2017. 174 с.
6. Берр Дж. Інструменти якості. Методи менеджменту якості. 2017. № 11. С. 23-28.
7. Белко І. А. Управління якістю продукції в системі стратегічного управління підприємством. Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. 2016. Т. 21. Вип. 2. С. 69-73.
8. Вакуленко А.В. Управління якістю: навч.-метод. посібник для сам ост. вивч. дисц. К.: КНЕУ, 2006. 167 с.
9. Валявський С. М. Управління якістю продукції на підприємстві в умовах входження України в ЄС. Ефективна економіка. 2015. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4617>
10. Векслер Е.М. Менеджмент якості: навч. пос. К.: "ВД "Професіонал", 2018. 320 с.
11. Войнаренко М. П., Богатчик Л. А., Скоробогата Л. В., Цимбалюк Г. С. Стратегізація адаптивної системи управління якістю продукції в механізмі забезпечення національної безпеки кластерних систем : монографія. Хмельницький: ХНУ, 2020. 262 с.

12. Глебова А. О., Карчевський Б. О. Системи управління якістю на підприємстві в умовах євроінтеграційних процесів. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. Випуск 8. С. 352-356.

13. Гончарук А.Г., Гагауз І.Г. Теоретичні аспекти управління якістю на підприємстві. Галицький економічний вісник Тернопільського національного технічного університету. 2017. С. 49-52.

14. Господарський Кодекс України від 16 січня 2003 року. URL: № 436-IV : <http://www.rada.gov.ua/>

15. Грицюк Н.О., Конюх І.М. Методи управління якістю продукції на підприємстві. Економіка і суспільство. 2016. Випуск 6. С. 106-111.

16. Грозний І. С. Методи та підходи до управління якістю розвитку промислових підприємств. Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. 2015. Т. 20, Вип. 3. С. 75-79.

17. Губіна В. В. Якість товару як фактор конкурентоспроможності. Культура народів Причорномор'я. 2014. № 278. Т. 1. С. 7-10.

18. Данченко О. Б., Белова О. І., Сафар Х. М. Основні аспекти управління якістю діяльності підприємства торгівлі. Вчені записки Університету "КРОК". 2019. № 2 (54). С. 169-175.

19. Денисюк О.Г., Майданович В.В. Управління якістю продукції підприємства: теоретичні аспекти та принципи застосування. Економіка, управління та адміністрування. 2023. №1(103). С. 26-35.

20. Джеймс Е. Управління якістю. К.: Юніті-Дана. 2017. 672 с.

21. ДСТУ ISO 9001:2015 Системи управління якістю. Вимоги (ISO 9001:2015, IDT). URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=64013

22. Еванс Дж.Р. Управління якістю. К.: ЮНІТІ-ДАНА, 2017. 671 с.

23. Єрмошенко М.М., Гольцев Д.Г. Система управління якістю як чинник підвищення конкурентоспроможності підприємства. Держава та регіони. 2017. № 1. С. 89–92.

24. Завадських Г. М. Основні напрямки і проблеми розвитку сучасного

товарознавства. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (економічні науки). 2024. № 1(50). С. 104–111.

25. Калашнік І. І. Контроль та управління якістю продукції на промислових підприємствах. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2009. № 1. С. 53-58.

26. Калашнік І.І. Оцінка ефективності управління якістю продукції на промислових підприємствах. Економіка та держава. 2008. №9. С. 75-78.

27. Калита П.Я. Загальне управління якістю – шлях до досягнення високого рівня досконалості. К.: Наукова думка, 2013. 145 с.

28. Капінос Г.І. Управління якістю продукції в системі операційного менеджменту підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. Сер. : Економічні науки. 2018. № 5 (1). С. 147–150.

29. Короленко О., Поліщук І., Кутова Н. Ефективність системи управління якістю в товарознавстві для підвищення рентабельності підприємства. Економіка та суспільство. 2024. №69. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-19>

30. Корюгін А. В., Шпатакова О. Л. Економічні проблеми якості продукції на сучасному етапі. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. 2024. №12. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-12-04-04>

31. Косянчук Т. Ф. Забезпечення якості та конкурентоспроможності продукції на засадах сучасних принципів управління якістю. Вісник Хмельницького національного університету. 2020. № 3. Т. 3. С.51-56.

32. Криворучко О. М. Менеджмент якості на підприємствах: теорія, методологія і практика: монографія. Харків: ХНАДУ, 2006. 404 с.

33. Лисенко О. М. Системи управління якістю: особливості впровадження згідно з новою версією стандарту ISO 9001. Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. Серія : Економіка і менеджмент. 2016. № 1. С. 27-34.

34. Лисенко О.М. Системи управління якістю: особливості впровадження

згідно з новою версією стандарту ISO-9001. Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. 2016. № 1 (20). С. 27–34.

35. Лозова Т. М. Сучасні аспекти управління якістю товарів. Підприємництво і торгівля. 2023. № 35. С. 30–38.

36. Манфред Брун. Управління якістю: витрати і прибуток. URL: <http://www.management.com.ua/qm/qm002.html>

37. Маховка В. М., Вишовський В. М. Формування системи управління якістю продукції підприємства в сучасних умовах господарювання. Економічний форум. 2016. № 2. С. 182–186.

38. Машта Н.О., Поліщук О.Ю., Василенко В.А. Оцінка ефективності системи управління якістю продукції на підприємствах будівельної галузі. Економіка та суспільство. 2023. Випуск 54. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/2763/2683/>

39. Мишко О. Інноваційний підхід до вдосконалення системи управління якістю на підприємстві. Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2015. № 2. С. 39-44.

40. Орлов П.А Впровадження систем управління якістю: стан, проблеми, перспективи. Стандартизація, сертифікація, якість. 2013. С. 59-63.

41. Осипчук В. М. Кореляція категорії якості у філософії та мові. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 10: Проблеми граматики і лексикології української мови. 2014. Вип. 11. С. 136-140.

42. Основи стандартизації, метрології та управління якістю : навч. посіб. / Н.О. Машта, О.П. Бенчук, Г.П. Бенчук та ін. Рівне : О.Зень, 2015. 388 с.

43. Офіційний сайт підприємства ДП «Коростишівський лісгосп АПК». URL: <https://korostishivlisapk.com.ua/pro-nas/korotka-dovidka.html>

44. Петрова О. І., Трибрат Р. О., Каницька І. В. Управління якістю та безпечністю продукції. Курс лекцій для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти ОПП «Харчові технології» спеціальності 181 «Харчові технології» денної форми здобуття вищої освіти. Миколаїв : Миколаївський національний аграрний університет. 2023. 83 с.

45. Поліщук О. Т. Сутність та деякі облікові аспекти витрат на якість продукції. Проблеми економіки. 2015. № 1. С. 226-231.
46. Пономарьов С. В. Управління якістю продукції. Введення в систему менеджменту якості: навчальний посібник. Стандарти та якість. 2008. 248 с.
47. Попович Т.М. Управління якістю: навч. пос. Тернопіль, Крок, 2013. 320 с.
48. Про затвердження порядку здійснення нагляду за дотриманням вимог технічних регламентів: Закон України від 2 грудня 2010 року № 2735-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2735-17#Text>
49. Про захист прав споживачів: Закон України від 12 травня 1991 року № 1023-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>
50. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: Закон України від 23 грудня 1997 року № 771/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-%D0%B2%D1%80#Text>
51. Про охорону праці: Закон України від 14 жовтня 1992 року № 2694-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>
52. Про стандартизацію: Закон України від 5 червня 2014 року № 1315-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1315-18#Text>
53. Про технічні регламенти та оцінку відповідності: Закон України від 15 січня 2015 року № 124-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-19#Text>
54. Системи управління якістю: вимоги : ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT). URL: <https://khoda.gov.ua/image/catalog/files/%209001.pdf>.
55. Сімченко Н. О. Впровадження систем управління якістю на підприємствах України: проблеми та перспективи. Економіка. Управління. Інновації. 2012. № 1. С.56-63.
56. Смерницький Д. В. Забезпечення управління якістю відповідно до стандартів серії ISO при розробці та виготовленні науково-технічної продукції: правове регулювання. Криміналістичний вісник. 2016. № 1. С. 22-30.
57. Степаненко Т. О. Методичні засади проектування та управління якістю

бізнес-процесів. Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. 2015. Т. 20, Вип. 3. С. 146-150.

58. Тарасова О. В. Сучасні концепції управління якістю продукції. Економіка харчової промисловості. 2020. № 1. С. 24-28.

59. Тарасюк Г. М. Бабич Н. О. Управління якістю продукції, як одна зі складових управління операційною системою. Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. 2016. № 3. С. 87-92.

60. Терлецька Ю.О. Використання інноваційних технологій у процесі удосконалення якості продукції на підприємстві. Молодий вчений. Вип. № 3(55). 2018. С. 712–715.

61. Ткаченко А. М. Використання статистичних методів управління якістю в логістичному процесі. Траектория науки. 2016. Т. 2, № 4. С. 109-126.

62. Траченко Л. А. Важливі аспекти формування систем управління якістю в контексті вимог міжнародного стандарту ISO 9001:2015. Ефективна економіка. 2018. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua>

63. Управління якістю : підручник для вузів ; за ред. С.Д. Ильїнкової. К. : ЮНІТІ-ДАНА, 2013. 334 с.

64. Управління якістю. Якість організації. Настанови щодо досягнення сталого успіху : ДСТУ ISO 9004:2018 (ISO 9004:2018, IDT). URL: <http://surl.li/exmam>.

65. Фейгейбаум.А. Контроль якості продукції. К.: Економіка, 2006. 471 с.

66. Харченко Т. Б. Впровадження бенчмаркінгу як інструменту управління якістю. Молодий вчений. 2016. № 6. С. 128-131.

67. Чекмасова І. А. Управління якістю підприємства : розвиток та проблеми впровадження. Вісник Нац. техн. ун-ту «ХП»: зб. наук. пр. Темат. вип. : Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства. Харків : НТУ «ХП». 2013. № 7. С. 167-173.

68. Черкасов А. В. Аналіз стандартів та міжнародного досвіду управління якістю життя населення. Вісник Сумського національного аграрного

університету. Серія : Економіка і менеджмент. 2012. Вип. 11. С. 219-225.

69. Шаповал М.І. Менеджмент якості: підручник. 3-тє вид., доп. К.: Знання, 2017. 471 с.

70. Шереметинська О. В., Захарченко А. А. Формування системи якості підприємства. Приазовський економічний вісник. 2021. Випуск 1 (24). С. 140-145.

71. Ширяєва Н. Ю. Менеджмент якості виробничо-господарської діяльності підприємств будівельної галузі. Тези доповідей 76-ї науково-технічної конференції професорсько-викладацького складу академії, 21–22 травня 2020 року. Одеса: Одеська державна академія будівництва та архітектури. URL: <http://mx.ogasa.org.ua/bitstream/123456789/8710/1>

72. Юзьків Я. Узагальнена оцінка ситуації у сфері стандартизації та суміжних видів діяльності. Стандартизація. Сертифікація. Якість. 2008. 158 с.

73. Яссер Х. Витрати на якість. Das Management. 2020. №3 С. 28-35.

ДОДАТКИ

